

Op 12 maart vond in Nootdorp de conferentie 'Taal is cruciaal: de verbinding centraal' plaats. Een verslag van deze bijeenkomst voor 'redders des vaderlands'.

Jongeren leven intens, gefascineerd door uiterlijk, kicks, status en netwerken, stelt Frits Spangenberg in het boek *De grenzeloze generatie*. Een interview.

Eduard Beck (Microsoft) en Heim Meijerink (Expertcommissie Taal en Rekenen) geven op CompetentCity (4 oktober) een inspirerende keynote.

Pagina 3 Actueel

Pagina 7 Inhoud

Pagina 10 Achtergrond

Pagina 12 Achtergrond

Pagina 14/15 CompetentCity

Start klachtenbehandeling door Ombudslijn MBO

Mbo'ers en hun ouders die klachten hebben over een mbo-opleiding kunnen sinds 1 april terecht bij de Ombudslijn MBO.

Demissionair staatssecretaris Van Bijsterveldt had de oprichting van de Ombudslijn al toegezegd in het Algemeen Overleg van de Tweede Kamer op 10 februari. Aanleiding was de forse kritiek op de toegan-

kelijkheid, de effectiviteit en de transparantie van de klachtenbehandeling in het mbo. De klachtenafhandeling was te versnipperd en niet op elk ROC optimaal. Klachten bleven in sommige gevallen lang liggen zonder adequate afhandeling. Dit wil Van Bijsterveldt veranderen. De landelijk opererende Ombudslijn MBO gaat tijdelijk voor één jaar via de website www.ombudslijnmbo.nl klachten over mbo-opleidingen inventariseren en individuele klach-

ten over mbo opleidingen sneller aankaarten bij ROC-directies. Van Bijsterveldt wil zo een scherper zicht op de klachten per ROC. Met deze lik-op-stukaanpak wil zij ervoor zorgen dat klachten van studenten en ouders beter in beeld komen en sneller worden afgehandeld.

Mediator

De Ombudslijn MBO fungeert als mediator tussen mbo's en studenten en/of ouders met klachten en jaagt

de klachtenbehandeling en afhandeling bij scholen aan. Allereerst moet de interne klachtenprocedure bij de onderwijsinstelling gevolgd worden. Levert dit geen (gewenst) resultaat op? Dan kan de klachtindiener terecht bij de Ombudslijn. De klachten kunnen vijf dagen per week rechtstreeks bij de Ombudslijn MBO (www.ombudslijnmbo.nl) worden gemeld. MBO 2010 heeft inmiddels de uitvoering van de Ombudslijn op zich genomen.

Beroepsvereniging in oprichting

Er zijn plannen om een Beroepsvereniging Docenten MBO (BV-MBO) op te richten. De professionalisering van het beroep moet centraal staan in de beroepsvereniging. Zij zou zich bijvoorbeeld bezig kunnen houden met het imago van het beroep en het behartigen van de belangen van de 32.000 mbo-docenten.

Gezien de specifieke vragen die het mbo aan het docentschap stelt, ligt het voor de hand de mbo-docent als een aparte beroepsgroep te zien. Een beroepsgroep waarvan de leden in een vaak complexe en veeleisende omgeving kwaliteit leveren. Het beroep docent vraagt om een continue professionalisering. Hoog tijd dus om de mbo-docenten in een beroepsvereniging te organiseren.

Interesse?

Procesmanagement MBO 2010 wil de mogelijke oprichting van de Beroepsvereniging Docenten MBO graag faciliteren. 'We ondersteunen het proces in de opstartfase. De inhoud is echter de verantwoordelijkheid van de beroepsgroep zelf: de mbo-docenten', aldus Annette Verduin, projectleider Professionalisering MBO 2010. 'Interesse onder docenten is een voorwaarde om de beroepsvereniging op te richten. Om tot oprichting van de BV-MBO over te gaan, moet op 1 november 2010 helder zijn of er voldoende interesse is.'

Kerngroep

Eerste stap is om vóór 1 mei een kerngroep van enthousiaste docenten te formeren, die mee willen werken aan de opstart. Zij denken mee over de richting en basisuitgangspunten van de BV-MBO en het onder de aandacht brengen van de mogelijke oprichting. Nog voor de zomer komt de kerngroep voor het eerst bijeen.

MBO 2010 organiseert diverse promotionele activiteiten om de beroepsvereniging in oprichting onder de aandacht te brengen. Ook faciliteert zij de peiling onder mbo-docenten die plaatsvindt op www.bv-mbo.nl. Hier kunnen docenten zich inschrijven voor de beroepsvereniging en, op een later moment, het laatste nieuws volgen.

Commissie onderzoekt bestuurbaarheid mbo

Demissionair staatssecretaris Marja van Bijsterveldt stelt een commissie in die de 'bestuurbaarheid' van mbo-instellingen onder de loep gaat nemen. De commissie krijgt de opdracht aanbevelingen te doen voor het volgende kabinet.

Aanleiding voor de instelling van de commissie is de zorg van de

staatssecretaris over de kwaliteit van het onderwijs binnen de mbo-instellingen. 'Het moet beter', zo stelde Van Bijsterveldt klip en klaar in een overleg met de Tweede Kamer. In een brief aan de Tweede Kamer noemt ze de complexiteit van de opdracht van het mbo zeer groot: vier niveaus, twee leerwegen, veel opleidingen, de schaal van de instellingen, een zeer diverse doelgroep en een brede opdracht van initieel onderwijs, leven lang leren en educatie. De staatssecretaris stelt daarom een

commissie in die zich moet buigen over de 'bestuurbaarheid van het mbo'. Grote vraag: is het onderwijs voor scholen nog wel organiseerbaar? Volgens de staatssecretaris zijn er grenzen aan de bestuurbaarheid van het mbo: 'Mogelijk zijn in de huidige setting en organisatievormen die grenzen bereikt'. De commissie, die zal bestaan uit deskundigen van binnen en buiten het mbo, wordt gevraagd richtinggevend aanbevelingen te doen voor het volgende kabinet.

Steun

Het idee van de commissie kreeg overwegend steun tijdens het overleg met de Tweede Kamer op 14 april. Tijdens dit overleg stond de rapportage *Op weg naar 2010. De finale* van MBO2010 centraal. In deze rapportage wordt geconcludeerd dat het overgrote deel van de scholen klaar is voor de invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur.

Lees verder op pagina 3.

Koens column

Straks ook een virtueel tasje liefde?

Was je er ook? Op de Conferentie voor Onderwijsvernieuwing en ICT? Ja? Grote kans dat ik je dan ben tegengekomen. Want ik was er ook. Op woensdag 14 april, om precies te zijn. Marktplaatsmbo.nl mocht natuurlijk niet ontbreken op het grootste evenement op het snijvlak van onderwijs en ICT. Je kunt de Marktplaats MBO immers zien als de online makelaar tussen aanbieders van en vragers naar inspirerende praktijkvoorbeelden, beleidsnotities, lesmateriaal, filmmateriaal of links op het gebied van onderwijsvernieuwing. Bovendien hebben we op de marktplaats een aparte categorie gewijd aan ICT. Daar vind je bijvoorbeeld de Rapportage Quicksan Ict-landschap Flexibel leren, die inmiddels al ruim 2.100 keer (!) is bekeken. De conferentie was voor mij dus *the place to be*.

Wat ik die veertiende april heb gedaan? Vooral heel veel tasjes met liefde uitgedeeld met de boodschap dat de ontvanger toch vooral gebruik moet maken van de mbomarktplaats.nl. Als downloader van al dat moois. Als uploader. Maar natuurlijk ook als reviewer. Want dat is het mooie van internet: dankzij de technologie van Web 2.0 kun je eenvoudig reageren op bestaande content en zo bijdragen aan een methodiek of instrument. Je kunt (met) liefde geven, nemen en samen bouwen aan iets moois!

Hoe dan ook, na die lange, lange dag had ik kramp in mijn bovenarmen van het uitdelen van al die tasjes-met-liefde. Ik heb er vijf bloemrijke bloezen doorheen gedraaid. Ben vier keer van kostuum gewisseld. Het was kortom genieten in optima forma. Zo veel leuke mensen! Blij toen ik af en toe achterop een minitreintje mocht zitten. Kon ik even bijkomen van al dat enthousiasme.

En de conferentie is nog niet voorbij. Fysiek wel. Maar op het edele internet kun je het evenement virtueel blijven bezoeken. Om allerlei dingen na te lezen. Om verder te gaan met kennisdelen en –nemen. Er is namelijk een heuse community opgericht: www.cvicommunity.nl. Prachtig!

Dat idee van een virtuele ontmoetingsplaats zie ik voor mezelf ook wel zitten. Een eigen Koencommunity, zeg maar, waar ik mijn ambassadeurschap voor de marktplaats ook buiten conferenties en symposia om kan uitdragen. Waar ik iedereen kan verleiden om gebruik te maken van de marktplaats. Daar ga ik eens enkele mooie lenteavonden over brainstormen!

Groet,
Koen Kobalt
www.marktplaatsmbo.nl

‘Als je het goed organiseert, loopt het vanzelf’

In elke MBO krant besteden we aandacht aan een van de rubrieken die te vinden zijn op marktplaatsmbo.nl. Ditmaal staat Toetsing en Examinering centraal. De MBO krant interviewde Anita Santiago van het Kellebeek College in Bergen op Zoom. Zij plaatste al diverse fraaie producten op de marktplaats.

Anita Santiago studeerde wiskunde in Nijmegen en daarna logistieke besturingssystemen aan de TU Eindhoven. Vervolgens ging ze aan de slag in het bedrijfsleven om er achter te komen dat dit ‘het toch net niet was’. Ze ging op zoek naar een baan waar ze ‘iets met mensen’ kon doen: het onderwijs. Na ondermeer als docent en teamleider gewerkt te hebben, kwam ze uiteindelijk bij toetsing en examinering terecht. Binnen de AKA-opleiding moest ze de toetsing en examinering *from scratch* op gaan zetten. ‘Wij zijn ingestapt in het tweede proeftuinjaar’, vertelt Anita. ‘De afdeling had geen examencommissie en we hadden geen idee waarover we moesten vergaderen. Er was ook nog geen ontwerp op basis waarvan we konden diplomeren.’ Uiteindelijk hebben Anita en collega’s gekozen voor het portfolio, omdat dit het beste bij ‘de kwetsbare deelnemer’ zou passen. Anita: ‘Ik durf wel te beweren dat we inmiddels over een zeer professionele examenorganisatie beschikken die volwaardig meedraait binnen het ROC West-Brabant.’

Samenvoeging

Sinds afgelopen zomer staat ze weer voor een nieuwe uitdaging. Als projectleider werkt ze namelijk aan de samenvoeging van de vijf examenbureaus binnen het Kellebeek College. Anita: ‘Ik beschouw het examenbureau als een logistiek centrum: als je het goed organiseert, loopt het vanzelf’. Naast de directe werkzaamheden op het examenbureau verzorgt Anita ook scholing aan medewerkers en externe beoordelaars. Verder zit ze in allerlei netwerken en werkgroepen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen rondom examinering.

Marktplaats MBO

Wie regelmatig rondneust op de Marktplaats MBO heeft inmiddels kennis kunnen maken met diverse producten die Anita heeft geplaatst. Denk aan haar Handboek Examinering en een informatieboekje voor de bpv, waarin ze de examinering zeer toegankelijk heeft beschreven. Anita: ‘Alles in jip-en-janneketaal want elke willekeurige voorbijganger –deelnemer én praktijkopleider – moet het snappen. Bij een passage als “de deelnemer staat centraal” denken sommige AKA-deelnemers aan het centraal station. Het is

belangrijk om kien te zijn op dit soort zaken.’ De grote moeilijkheid is volgens Anita de implementatie: ‘Het moet in de praktijk meerwaarde hebben.’

Anita vindt het belangrijk om haar producten te delen met collega’s in het land en vervolgens te volgen of die vaak gelezen worden. Ze raadt haar collega’s de marktplaats dan ook van harte aan. Zelf screent ze de marktplaats regelmatig op personen uit haar netwerk, om zo andere interessante stukken te vinden.

Nieuwsgierig geworden naar de documenten van Anita? Neem dan snel een kijkje op www.marktplaatsmbo.nl.

Colofon

De MBO krant is een uitgave van het procesmanagement MBO 2010. Deze maandelijkse uitgave is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij de invoering van competentiegericht onderwijs in het mbo.

Postbus 7001, 6710 CB Ede,
t (0318) 64 85 65, e info@mbo2010.nl, i www.mbo2010.nl

CONCEPT: Ravestein & Zwart, Nijmegen
VORMGEVING: Lauwers-C, Nijmegen
TEKST: Ravestein & Zwart

REDACTIE: Rutger Zwart (hoofdredacteur), Hans van Nieuwkerk (procesmanagement MBO 2010), Rini Weststrate (procesmanagement MBO 2010), Joris van Meel (Ravestein & Zwart), Olaf van Tilburg (Ravestein & Zwart), Walther Tibosch (MBO Raad en CvB'er SintLucas – de eindhovenese school) en Haye van der Werf

AAN DIT NUMMER SCHREVEN MEE: Aan dit nummer schreven mee: Hans Klip, Miranda van Elswijk, Paul Simons, Rob Nelisse, Menno Callewaert

FOTOGRAFIE: Erik Kottier (1, 3, 12, 13, 14, 15), Ruben Schipper (3), Studio Bart (7), Rob Nelisse (10), Sam van den Heuvel (16), Gerry Hurkmans (11)

DRUK: BDU, Barneveld

OPLAGE: 40.000

PvdA-kamerlid Staf Depla (rechts) in conclaaf met o.a. Jan Jacob van Dijk (CDA, in het midden) en Martin Bosma (PVV, links op de foto)

BON pleit voor ontmanteling van ROC's

Het gehele beroepsonderwijs moet op de schop. Daarmee kan de ramp die zich aan het voltrekken is, een halt worden toegeroepen. Deze ferme taal staat in het Deltaplan van Beter Onderwijs Nederland (BON).

‘Ons geluid begint door te dringen. De komende jaren worden beslis-send.’ Met deze woorden opent voorzitter Ad Verbrugge het symposium van BON op 27 februari. Verbrugge noemt het Deltaplan Onderwijs ‘haalbaar en breed toepasbaar’. Hij wil op voorhand een misverstand wegnemen: ‘Onze vereniging is niet per definitie voor de leraar, maar voor kwaliteit. Wij maken ons wel sterk voor de goede, geïnspireerde docent.’

Doorgeslagen

Het grootste deel van de onderwijsvernieuwingen leidt er volgens Verbrugge toe dat sociaal zwakkere leerlingen de dupe worden. Hij pleit voor een nieuwe centrale rol van de overheid. ‘Het is nodig om de doorgeslagen autonomie van onderwijsinstellingen te beëindigen. De ROC’s in hun huidige vorm moeten worden ontmanteld. Door de grootschaligheid en het gebrek aan structuur en binding raken veel leerlingen het spoor bijster. Voor jongeren moet er een deugdelijk ambachtstraject zijn’, zegt Verbrugge. ‘Vakonderwijs betekent niet dat je niets met competenties doet. Maar wel dat vakonderwijs de basis is. Als iets leerlingen stoort, is het de onkunde van leraren. Zorg ervoor dat de vakdocent en vakhoogleraar weer een grote rol krijgen bij de bewaking van de kwaliteit. En dus niet de onderwijskundige.’

Glossy

Marja van Bijsterveldt krijgt het Deltaplan officieel overhandigd. Zij heeft dit van tevoren ‘oprecht met heel veel plezier’ gelezen. ‘Het is erg belangrijk om de professional centraal te stellen. De nadruk van

BON op kwaliteit past bij de kabinetslijn van de laatste drie jaar.’ Een aantal ideeën ziet de demissionair staatssecretaris echter niet zitten. Zij vindt dat mbo-instellingen competentiegericht onderwijs op een goede manier kunnen invullen. ‘Je moet leerlingen een structuur bieden en zelfstandigheid “leren”. Ik ben wel helemaal klaar met de glossy visies. Het gaat om het leren van mooi vakmanschap.’ Volgens Van Bijsterveldt is er te weinig inspirerend leiderschap bij scholen. ‘Goed management is cruciaal.’ Zij gelooft niet in een centrale rol van de overheid zoals BON voorstelt. ‘De politiek kan nooit de hartslag van het onderwijs zijn.’

Schande

Dezelfde opmerking is te horen in een discussie tussen vijf Tweede Kamerleden. Staf Depla (PvdA) vindt het belangrijk dat de bevoegdheden op een zo laag mogelijk niveau zijn neergelegd. ‘Je maakt op school afspraken over het onderwijs.’ Ook Jan Jacob van Dijk (CDA) is tegen een grote rol van de overheid. ‘Doe dit alsjeblieft niet!’ Tofik Dibi van GroenLinks houdt een genuanceerd pleidooi over de terugkeer naar de menselijke maat in het beroepsonderwijs. Martin Bosma (PVV) en Jasper van Dijk (SP) zijn uitgesproken voorstanders van de ideeën in het Deltaplan. Van Dijk vindt de onderwijsvernieuwing de grootste schande van het vierde kabinet-Balkenende. ‘Ik ben blij dat het kabinet gevallen is. Daarmee is de verplichte invoering van competentiegericht onderwijs van de baan.’

Zie voor het Deltaplan Onderwijs www.beteronderwijsnederland.nl

‘We zien de meerwaarde van cgo’

Vervolg van pagina 1.

Steun was er ook voor het voorstel van Staf Depla (PvdA) om de recent ingestelde Stichting voor het Beroepsonderwijs te laten adviseren over de kwaliteit van de kwalificatiedossiers. Volgens Depla, die vanwege zijn vertrek uit de Kamer voor het laatst sprak over het mbo, moet dat advies onder andere ingaan op de vraag of de kwalificatiedossiers voldoende ruimte bieden aan scholen voor een eigen, regionale invulling van het onderwijs. Van Bijsterveldt noemde een dergelijk advies ‘een goed idee’. Opvallend was de brede steun in de Tweede Kamer voor de wettelijke invoering van de competentiegericht kwalificatiestructuur. ‘We zien de meerwaarde van cgo’, stelde GroenLinks woordvoerder Tofik Dibi. Ineke Dézentjé-Hamming (VVD) noemde de opzet van het competentiegericht onderwijs goed en pleitte voor een ‘revitalisering’ van het mbo. Boris van der Ham (D66) waarschuwde ervoor de competentiegerichte kwalificatiestructuur de schuld te geven van alle problemen in het mbo: ‘Competentiegericht onderwijs kan goed werken. We moeten er geen

zondebok van maken.’ Jan de Vries (CDA) drong, in navolging van de rapportage van MBO 2010, aan op een spoedige wettelijke invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur. Doordat de Tweede Kamer dit wetvoorstel controversieel heeft verklaard, zal de Kamer echter pas in het najaar het onderwerp kunnen behandelen.

Parlementaire enquête

De woordvoerder van de SP, Jasper van Dijk, uitte opnieuw scherpe kritiek op het beleid van de staatssecretaris. Verwijzend naar recente publicaties in kranten en de uitzending van Zembla over de problemen op ROC’s omschreef hij het competentiegericht onderwijs als belangrijke achtergrond van alle problemen in het mbo. Hij riep zelfs op tot een parlementaire enquête naar de misstanden in het beroepsonderwijs. Vooralsnog kreeg hij hier geen enkele steun voor. Wel kreeg hij de toezegging van Van Bijsterveldt dat scholen die het komend schooljaar nog niet klaar zijn voor de overgang naar cgo langer de tijd krijgen voor een zorgvuldige invoering. De nieuwe wet wordt op zijn vroegst

effectief van kracht met ingang van het schooljaar 2011/2012.

Raad van toezicht

In haar uitgebreide reactie op de inbreng van de Kamerleden gaf staatssecretaris Van Bijsterveldt aan dat zij veel zorgen heeft over het mbo. ‘Duidelijk is dat sommige mbo-instellingen hun zaken onvoldoende op orde hebben.’ Zij wees op het belang van een goede basiskwaliteit: voldoende lessen, goede roosters, gekwalificeerde docenten en een degelijke klachtenregeling. Terugblikkend noemde zij een hele reeks maatregelen die zij sinds 2007 genomen heeft om de kwaliteit van het mbo te verbeteren: meer tijd voor de invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur, directe sturing op het invoeringsproces via MBO 2010, meer aandacht voor kwaliteit, openheid over ‘zeer zwakke opleidingen’, de instelling van de Ombudslin MBO. Zij zag ook veel verbeteringen. Zo roemde zij de actieve opstelling van sommige Raden van Toezicht: ‘Een Raad van Toezicht moet voldoende afstand nemen van het bestuur om het beleid echt kritisch te kunnen volgen.’

Onderweg gezien...

Op 18 maart, de landelijke Dag van de Leerplicht, serveerden leerlingen van het Vader Rijn College te Utrecht een feestelijke lunch op het ROC Midden Nederland. Onder de gasten bevonden zich onder andere demissionair staatssecretaris OCW Marja van Bijsterveldt, Rinda den Besten (wethouder Onderwijs in

Utrecht) en Leonard Geluk (voorzitter CvB ROC Midden Nederland). In juni 2009 startte het project ‘Aanmelding in Beeld’, dat jongeren uit vmbo4 stimuleert zich voor 1 april in te schrijven bij een vervolgopleiding. Zo wordt eerder zichtbaar welke leerlingen het risico lopen vroegtijdig uit te vallen en dus extra

begeleiding nodig hebben bij de overstap naar een vervolgopleiding. Op de Dag van de Leerplicht ontvingen alle 4.000 vierdejaars vmbo-leerlingen in de Regio Utrecht een sms met de boodschap zich voor 1 april aan te melden. Van Bijsterveldt verstuurde de eerste sms tijdens de lunch.

Praktijk centraal bij professionalisering

In het doorbraakproject professionalisering onderzoeken zes ROC's de effecten van hun professionaliseringsaanpak. Deze maand: het Friesland College.

De praktijk is een rijke leeromgeving. Diverse opleidingen van het Friesland College maken de omslag naar meer praktijkgestuurd leren. Daarmee wordt de rol van de docent anders. Deze komt vaker op de werkvloer en woont soms zelfs overleg binnen de instelling of het bedrijf bij. ‘We veronderstellen dat dit extra tools van docenten vraagt. Onze professionalisering richt zich dan ook meer op de praktijk. Maar we weten nog niet welke vaardigheden ze precies nodig hebben. Daarom lopen we met hen mee.’ Aan het woord is Margriet van der Werff, stafmedewerker bureau professionalisering van het Friesland College. Ze vertelt dat het ROC al jarenlang veelzijdige ondersteuning biedt. Maar het effect daarvan op een team valt tegen en degenen die een opleiding hebben gevolgd, worden minder aangesproken op hun opgedane kennis dan wenselijk zou zijn.

Deelname aan het koepelproject ‘Doorbraak professionalisering’ biedt nieuwe mogelijkheden. ‘Naast de professionalisering van praktijkvaardigheden van docenten richten we ons nu meer op de teams met reflectief handelingsonderzoek. Dat is een manier om samen grondiger na te denken over wat we doen, waarom en hoe we het beter kunnen doen. Dit reflectief handelingsonderzoek laat mensen opstijgen naar een ander niveau van denken’, zo vertelt ze. Het Friesland College wordt daarbij extern ondersteund. Er draaien nu drie pilots. Van der Werff: ‘We steken in op het niveau van managementteam, unitteams en de werkvoer. Er zijn al nieuwe inzichten over het optimaliseren van de aansluiting stage en leren. Concreet zien we dat docenten initiatief nemen om aan werkbegeleiders over te dragen hoe leerstof en methodiek in elkaar steken. Uiteindelijk moet het ervoor zorgen dat het praktijkonderwijs

nog beter loopt. Daarmee boeken we resultaat voor de cursisten!’

Teambeloning
Een zijweg die het Friesland College tijdens deze onderzoeksfase bewandelt, is het denken over teambeloning voor aantoonbare effectiviteit van hun professionalisering. Van der Werff: ‘We willen weten of je een team kunt belonen en in welke vorm. Je kunt denken aan extra formatie of ondersteuning, maar ook aan andere cadeautjes. Dit staat los van de gebruikelijke individuele beoordelingstrajecten.’ Deelname aan het koepelproject is voor het Friesland College waardevol. ‘Door de raakvlakken tussen de projecten kunnen we elkaar steunen. Er gaan nuttige tips over tafel’, aldus de stafmedewerker. En hoe staat het met de professionalisering van de professionaliseringsmedewerkers zelf? Van der Werff: ‘Als projectteam doen wij zelf mee met het reflectief handelingsonderzoek. Het is een zorgvuldiger manier van kijken hoe we dingen doen. De uitwisseling van expertise neem ik mee in mijn eigen professionele handelen.’

Leren: dromen, durven, doen

Rijn IJssel heeft zichzelf onder andere ten doel gesteld dat de medewerkers ‘over drie jaar het ROC met een 8 of hoger waarderen’. Hoe gaat Rijn IJssel dit doel bereiken?

Anja Hagenaars is directeur van een aantal opleidingsdomeinen binnen Rijn IJssel. Daarnaast is ze directeur van de strategielijn ‘medewerkers’. Deze lijn ontwikkelt, in samenwerking met de Rijn IJssel Academie, allerlei activiteiten, aanvullend op wat de domeinen al doen op het gebied van HRM. Zo zijn er activiteiten rond duurzaam leren. Anja Hagenaars: ‘Vroeger kon je in je loopbaan toekomen met wat je tijdens je opleiding geleerd had. Doordat onze werkomgeving en buitenwereld complexer geworden zijn, kan dat niet meer. Aandacht voor permanente professionalisering en het binden en boeien van medewerkers zijn cruciaal. Daarom hebben we goed nagedacht over hoe we onze professionals kunnen inspireren en hoe we samen kunnen leren. Ontmoeten, verbinden en kennisdeling waren daarbij belangrijke uitgangspunten. We kwamen uit op een traject van drie jaar. In het eerste jaar gaat het over dromen: wat wil je graag doen? Het tweede jaar richt zich op durven: durf iets te doen met je dromen! In het derde jaar sluiten we af met doen: doe waar je over droomt en wat je durft.’

Masterclasses en lentefestivals
Rijn IJssel organiseert de komende drie jaar ieder jaar een lentefestival, voorafgegaan door vier masterclasses. De masterclasses zijn opgebouwd volgens een stramien: de eerste stelt de student centraal, de tweede de medewerker en de derde de organisatie of het bedrijf. De vierde en laatste gaat over leren. Dit jaar waren de sprekers Huub Nelis (directeur YoungWorks), Mathieu Weggeman (bekend van het boek

Leidinggeven aan professionals? Niet doen!), Marc Vermeulen (auteur van *Onderwijsinnovatie: geen verzegelde lippen meer*) en Cees Hoogendijk (betrokken bij de ontwikkeling van ROC-academies). De vier sprekers gingen in op het thema van de masterclass én op dromen. Anja Hagenaars: ‘Dat lijkt een lastig thema, maar is het niet. Iedereen droomt; waarom kom je anders ’s morgens je bed uit?’ De vier masterclasses werden afgesloten met een lentefestival op 25 maart. Dat was bedoeld voor alle 1.300 medewerkers van Rijn IJssel; zij konden kiezen uit acht blokken. Hagenaars: ‘Zo kwam een professor van het UMC St. Radboud vertellen over zijn onderzoek naar dromen en kregen onze medewerkers de kans om een competentie over te dragen waar zij goed in zijn en die ze belangrijk vinden. Verder waren er workshops over de ontwikkeling van het puberbrein en over de invoering van taal en rekenen in het mbo.’

Open Luchtmuseum
‘Het wordt steeds moeilijker om onderwijspersoneel te vinden. We moeten dus goed voor onze medewerkers zorgen. Op een inspirerende en faciliterende manier. Vroeger hadden we een document met de rechten en plichten van de medewerkers, maar daar lok je nu niet bepaald nieuwe mensen mee. Nu houden we ons bezig met vragen als: wat is onze visie op medewerkers? Hoe ziet de medewerker van Rijn IJssel er in 2025 uit? Als we nu niet met lerend vermogen ons onderwijs vormgeven, dan wordt Rijn IJssel een tweede Open Luchtmuseum in Arnhem!’

Gericht sturen met Cursisten Uren Planner

Het ROC van Twente maakt sinds enige tijd gebruik van de Cursisten Uren Planner (CUP). De afdeling MBO College voor Gezondheidszorg draait de eerste pilot.

Het MBO College voor Gezondheidszorg biedt opleidingen op niveau 4 (assistent gezondheidszorg), niveau 3 (verzorgende) en voor contractleerlingen. Niet-complexe opleidingen, in die zin dat veel lesuren van te voren zijn in te plannen. En dat is voorlopig nog een voorwaarde voor de Cursisten Uren Planner. Het is een webbased applicatie waarin uren in een roulerend systeem regelmatig voorbij komen. Studenten kunnen zich per week digitaal inschrijven voor de lessen. ‘De invoering van het competentie-

gericht onderwijs deed de behoefte naar dit systeem ontstaan’, vertelt Jacqueline Buys, directeur van het MBO College voor Gezondheidszorg. ‘Doordat studenten in de Cursisten Uren Planner hun eigen uren kunnen inroosteren, raken ze meer betrokken bij hun eigen opleiding. Ze kiezen ook hun eigen toetsmoment, wanneer ze daar klaar voor zijn. In speciale coachuren stellen ze vragen, op basis waarvan docenten hun lessen kunnen aanpassen. Dat stimuleert vraaggestuurd onderwijs.’

Voordelen
Zowel studenten als docenten moesten even wennen, maar zagen na enige tijd wel de voordelen van het systeem. Iedere afdeling kan de CUP daarbij naar eigen wens aanpassen, mede ook om te voorkomen dat iedere student maandagochtend uitslaapt en zich aan het einde van de week vrij roostert.

Naast een grotere betrokkenheid en beter afgestemd onderwijs heeft het systeem meer voordelen. Studenten kunnen gemiste lessen (door bijvoorbeeld ziekte) eenvoudig opnieuw inplannen en de school kan lesuitval door zieke docenten voorkomen door achterwachten in te plannen. Buys: ‘Een bedrijfsmatig voordeel is inderdaad dat we heel gericht kunnen sturen op huisvesting en bezettingsgraad. Belangrijker nog is het monitoren van aan- en afwezigheid. Bij mogelijke problemen kun je dan heel gericht het gesprek aangaan met de student.’

Er zijn nog geen concrete plannen om het systeem over het hele ROC uit te rollen, maar Buys wil er niet meer van af: ‘Het is een groeistelsysteem, waarvan de mogelijkheden als koppeling met leerlingvolgsystemen nog lang niet zijn uitgeput.’

Carrière maken als docent

Docenten die goed zijn in hun vak en verder leren, brengen het onderwijs op een hoger niveau. Voor docenten die excellent willen worden en carrière willen maken in het vak van docent, is er binnenkort de mogelijkheid een speciaal voor hen ontwikkelde professionele master te volgen: Educatief Meesterschap MBO.

De master komt uit de koker van het Centrum voor Nascholing Amsterdam, dat het programma bouwt met partnerorganisaties (UvA, VU, HvA) en het BVE-veld. Professioneel Meesterschap MBO is gericht op topdocenten in het mbo met tenminste twee tot vijf jaar ervaring, die een voortrekkersrol willen vervullen in (de vernieuwing van) hun onderwijs. Zij zijn ondernemend en inspireren hun collega's. Het tweejarige, duale programma is vormgegeven rond de SBL-competenties (op excellent niveau) en rond de kerncompetenties Ondernemen, Onderzoeken en Inspireren. In de master is veel aandacht voor samenwerking.

Drie leerlijnen

De opleiding wordt gekenmerkt door drie leerlijnen: Kennis & Toepassing, Onderzoek en Reflectie. In de leerlijn Kennis & Toepassing komen de body of knowledge en de beroepsvaardigheden aan de

orde. De nadruk ligt op vormgeving van cgo, ondernemerschap, arbeidsmarktvaagstukken en op pedagogiek en didactiek van de beroepspraktijkvorming. De leerlijn Onderzoek vormt een rode draad in het programma. Praktijkonderzoek in de eigen onderwijscontext is een belangrijk onderdeel van deze leerlijn. In de leerlijn Reflectie worden professionele leergroepen gevormd. Studenten ondersteunen elkaar en geven elkaar feedback in intervisie-bijeenkomsten. Daarnaast worden ze intensief begeleid en gestimuleerd om complexe leeropdrachten te verbinden met hun kennis en praktijkervaring en de vertaalslag naar hun eigen onderwijssituatie tot stand te brengen.

Werkvormen

Naast de hoorcolleges is gekozen voor afwisselende vormen als een-daagse en tweedaagse seminars, een buitenlandse studiereis, individuele begeleiding, groepsbegeleiding en

professionele leergroepen (community of learning). In september 2010 gaat – in samenwerking met een aantal ROC's – een pilot van start. Professioneel Meesterschap MBO komt in aanmerking voor de lerarenbeurs. Meer informatie: RikaSchut@cna.uva.nl.

Docentenstage is brug naar de praktijk

Het SintLucas Vakcollege in Boxtel wil een betere aansluiting met het werkveld creëren. Volgens directeur P&O Eli van Beekveld en docente Engels Celine Romijn is de docentenstage daarbij een probaat middel.

'Op je eigen kracht zitten', zo definieert Romijn eigenzinnigheid als de kerncompetentie van de 'Creatieven in opleiding', het motto van Sint-Lucas. Creativiteit komt uit jezelf, maar ontwikkelt zich pas goed in gezamenlijkheid. Die gezamenlijkheid onderstreept de school met de Sint-gedachte. Alle studenten willen afstuderen en als Sint de school verlaten. Volgens van Beekveld is 'het Sint-concept een uitvloeisel van de gedachte dat studenten succes hebben na de opleiding.'

Eenmaal buiten in het werkveld na hun examen moeten de Sinten een zachte landing kunnen maken in de alledaagse praktijk. Het helpt als docenten weten hoe het daar toegaat. 'Tijdens de docentenstage krijgen

docenten een goed beeld van wat het werkveld vraagt', poneert van Beekveld als belangrijkste motief. 'Dat geldt voor vakken als etaleren en grafisch vormgeven, maar ook voor Engels.' Ze ziet ook het belang van de stage voor het SintLucas als organisatie: 'Wij houden ons in de volle breedte bezig met leren en ontwikkelen. Dan is het vreemd als de organisatie daar zelf niet mee bezig is.'

Functioneel

Docente Engels Celine Romijn wil taalonderwijs geven dat functioneel is voor haar studenten. 'Waarom moet ik inzetten? Ik wil mijn energie steken in datgene waar behoefte aan is. Tijdens mijn stage bij een grafisch vormgevingsbedrijf ontdekte ik dat schrijfvvaardigheid in het Engels belangrijk is voor de mensen die de externe contacten onderhouden. Meestal hebben die communicatie gestudeerd en komen zij niet van het SintLucas. Hier speelt Engels een rol in het jargon.' Binnenkort vertrekt ze voor twee weken naar Engeland om het tweede deel van haar docentenstage te volgen aan Lincoln University. Daar zal ze meelopen

met een docent en met een klas, studenten spreken en docenten interviewen. In haar stageplan schrijft Romijn: 'Het verblijf in Lincoln is goed voor mijn taalvaardigheid, vooral op het gebied van vaktaal. Zo hoop ik helder voor ogen te krijgen waarin wij onze studenten moeten trainen.'

Inspirerend

De docentenstage leidt tot betere begeleiding van de studenten en tot beter op de praktijk toegesneden onderwijs. Van Beekveld: 'Docenten die op stage zijn geweest kunnen hun ervaringen delen met de studenten. Dat werkt heel inspirerend. Verder kun je het onderwijsprogramma sneller aan de eisen van de praktijk aanpassen. De docent ziet wat er nu werkelijk nodig is.' De docentenstage bevindt zich nog in de pioniersfase, ook op het SintLucas. De animo onder de docenten wordt nog aangewakkerd. Romijn ziet een onderscheid met haar collega's: 'Voor de praktijkmensen is de stage een mogelijkheid om hun kennis op te frissen. Voor mij is het een onderzoek om een kwaliteitsslag te maken.'

Tevredenheidsonderzoek ROC Westerschelde 'We hebben elkaar nodig'

Aan de relatie tussen ROC en bedrijfsleven valt vaak best wat te verbeteren. Maar soms is de relatie tussen beroepenveld en ROC zo goed, dat er een meting nodig is om uit te vinden wát er dan voor verbetering vatbaar is. Dat was ook het geval bij het ROC Westerschelde in Terneuzen. Eind 2009 hield de school een tevredenheidsonderzoek onder bpv-bedrijven.

151 bpv-bedrijven deden mee aan het tevredenheidsonderzoek. Een score van 16 procent, want 940 bedrijven waren voor het onderzoek benaderd. Daar zaten ook bedrijven bij die op dat moment geen bpv'er over de vloer hadden. Al met al geen slechte score volgens beleidsmedewerker kwaliteitszorg Koert Capel. 'De respondenten komen uit zeer verschillende hoeken. Het resultaat kunnen we dan ook gerust representatief noemen.'

Relativeren

Directe aanleiding voor een tevredenheidsonderzoek was er niet. Het ROC Westerschelde heeft een systeem waarin periodiek vier gedefinieerde groepen van belanghebbenden worden bevraagd, en nu waren de bpv-verleners aan de beurt. Jan Meessen, beleidsmedewerker en algemeen adviseur: 'Het is goed om zaken te kwantificeren, maar we relateren de uitslagen van de enquête wel. De relatie met het regionale werkveld is goed en het zou ons verbaasd hebben als de enquêteresultaten iets anders lieten zien. Sterker nog: één bedrijf was zelf verbaasd dat we een onderzoek hielden. "Het gaat toch prima?" was de reactie.'

Hoog scoorde het ROC op de relevantie van de stageopdrachten die de leerlingen meekrijgen. Ook over het nakomen van afspraken en het bedrijf serieus nemen als gesprekspartner toonden de bpv-bedrijven zich positief. Relatief laag scoorde het ROC op de informatievoorziening over het bedrijf naar de

leerlingen. 'Maar ook daar scoorden we nog steeds een voldoende', vertelt Capel. 'Dat is prettig, maar het neemt niet weg dat we hier wel mee aan de slag moeten.'

Persoonlijke relatie

De goede overall score is volgens Jan Meesen goed te verklaren. 'Door de bijzondere geografische ligging zijn we van oudsher gewend dat we elkaar nodig hebben. Daardoor is er een hechte band tussen ROC, bedrijven en instellingen. De lijnen zijn kort. Vaak kennen we begeleiders persoonlijk; soms zijn dat oud-leerlingen. De praktische vormgeving van die verbondenheid is overigens wel afhankelijk van de manier waarop een sector is georganiseerd. Techniek en zorg bijvoorbeeld kennen grotere verbanden. Een sector als de horeca niet. Dat zijn vaak kleine afzonderlijke bedrijven waarbij je als school wat moeilijker een netwerk opbouwt.' Een opvallend resultaat vindt Capel dat de bedrijven aangeven dat hun stageaanbod gelijk zal blijven of zelfs zal toenemen. 'In deze moeilijke economische tijd zien we dat als een teken van vertrouwen in onze opleidingen. Maar natuurlijk kijken werkgevers ook verder dan vandaag. Dat is niet zo gek als je bedenkt dat we samen met Parkstad Limburg en noordoost Groningen krimpregio zijn. We willen een antwoord vinden op de sterke vergrijzing in onze regio. Hoe kunnen we jongeren in Zeeuws Vlaanderen houden? Daar denken we samen over na: gemeenten, scholen en werkgevers.'

De Leergang Rekenmeesters

Rekenen neemt een belangrijke plaats in de kwalificatiedossiers in. De leergang Rekenmeesters laat deelnemers kijken naar het rekenen als doel, naar rekenen in het kader van de doorlopende leerlijn, de benodigde didactiek in het mbo en laat hen concreet aan de slag gaan met de werkprocessen.

‘Ik ben zelf geschoold met tafels en rijtjes. Maar er is veel veranderd!’ Martin van Bentheim van AOC Clusius College Noord-Holland is een de deelnemers aan de vierdaagse leergang Rekenmeesters. Hij gaat jongeren van de agrarische opleiding ondersteunen bij het reken- en wiskundeonderwijs. Daarom verdiept hij zich nu in de actuele didactische rekenmethodes: ‘Ik wil in de huid van mijn leerlingen kruipen. De methodes die ik zelf heb geleerd vind ik efficiënt. Maar als leerlingen sommen herhaaldelijk niet door hebben, denken zij blijkbaar anders. Met kennis over de huidige rekendidactiek kan ik hen verder helpen.’ Een van de bijeenkomsten is daar heel praktisch aan gewijd. De kennismaking met andere getallenstelsels is voor Van Bentheim een eyepener.

Beroepsgerichte context
Zijn collega Toon Rekkers van het Willem I College in ’s-Hertogenbosch is geïnteresseerd in de visie op afstemming van beroepsonderwijs en rekenen. ‘Ik pleit zelf voor de inzet van rekenen in een beroepsgerichte context en niet als apart vak. De jongeren kiezen immers voor een beroep.’ Ook deze docent komt in de leergang aan zijn trekken. De groep wisselt uit hoe het rekenbeleid op de scholen wordt vormgegeven. Dat blijkt

heel verschillend, maar bij allen raakt het de organisatie van het cgo, waar met geïntegreerde opdrachten wordt gewerkt. Trainer Jurriaan Steen adviseert de groep om het aanbod rekenen in de beroepsgerichte context als uitgangspunt te nemen. Voor de ondersteuning door vakdocenten rekenen/wiskunde reikt hij modellen en strategieën aan. Om het concreet te maken krijgt de groep als opdracht thuis een concept te bedenken voor enkele leerarrangementen.

Van Bentheim zal inbrengen hoe hij met zelfgemaakte opdrachten, bijvoorbeeld rond GPS-navigatie, de motivatie van leerlingen wil stimuleren. Maar hij beseft ook dat het voor veel mbo-leerlingen lastig is om rekenopdrachten buiten hun eigen denkkader te maken: ‘Ik kan mijn leerlingen uit de groensector wel vragen hoeveel tegels er voor de vloer van een stal nodig zijn. Dat lossen ze op een eigen manier op. Maar vraag hen niet om de oppervlakte van een gordijn uit te rekenen.’

Achterstanden
Vanwege de dikwijls optredende rekenachterstand bij mbo-leerlingen laat de trainer, zelf pabo-rekendocent, zien hoe de doorlopende leerlijn voor het rekenen is opgebouwd. Ook reikt hij een diagnostiek aan om echte rekenproblemen te kunnen onderscheiden van ‘gewone’ achterstand. Voor beide docenten heeft de leergang aanstekelijk gewerkt. Van Bentheim wil zich verder verdiepen aan de hand van lectuur. Richting zijn eigen school zal hij voorstellen dat elke vaksectie één docent aanwijst die zich op de hoogte houdt van alle ontwikkelingen. Rekkers gaat de behandelde onderwerpen via workshops bij collega’s onder de aandacht brengen.

Dezelfde taal
Uiteindelijk moeten de beroepsdocenten worden bereikt, vindt ook trainer Jurriaan Steen: ‘Het gaat erom dat beroepsdocenten en vakdocenten dezelfde taal spreken. Wanneer de vakdocent leerlingen een bepaalde rekenstrategie aanleert moet de beroepsdocent daarbij aansluiten en niet een apart trucje propageren. Ook is de juiste timing van de inzet van de rekenvakken in het cgo van cruciaal belang. Daarom moeten vakdocenten rekenen/wiskunde en beroepsdocenten samen om de tafel!’

De leergang rekenen, een initiatief van de Herontwerpschool, bestaat uit vier middagbijeenkomsten. De volgende serie vindt plaats op 18 en 25 mei en 1 en 10 juni. Er zijn nog plaatsen beschikbaar. Meer info: www.herontwerpschool.nl.

www.mboagenda.nl

Profiel: samenwerken in crisistijd

Op de Pro-meetings ontmoet u collega-professionals uit de BVE en gaat u samen praktisch aan de slag. Zo vergroot u uw kennis over het betreffende thema en maakt u gemakkelijk de vertaalslag naar uw eigen praktijk.
Datum: 1 juni 2010
Locatie: Leerhotel het Klooster, Amersfoort

Aanbod Herontwerpschool vanaf april 2010

Van aanname tot ontslag

Data: 17 mei, 1 juni en 15 juni 2010
Tijd: 10.00 – 15.00 uur
Locatie: Aequor Ede
Kosten: 915 euro
Inhoud: Het gehele proces van aanname tot het einde van het dienstverband wordt in deze leergang behandeld.
Door: Lier Training, Coaching en Consultancy

Taaldagen Nederlands

Data: 19 mei, 2 juni, 16 juni, 7 juli 2010
Tijd: 10.00 – 13.00 uur
Locatie: De Reehorst Ede
Kosten: 955 euro
Inhoud: Tijdens de Taaldagen Nederlands komen actuele kwesties op concrete en praktische wijze aan bod.
Door: CINOP & ITTA

VSV Conferentie

Datum: 25 mei 2010
Tijd: 09.30 – 16.00 uur
Locatie: NBC Nieuwegein
Inhoud: Aan de inhoud wordt momenteel nog gewerkt.
Kosten: Er zijn geen kosten verbonden aan deze bijeenkomst.

AKA Slotconferentie

Datum: 27 mei 2010
Tijd: 13.00 – 20.00 uur
Locatie: ROC Mondriaan Den Haag
Kosten: 110 euro
Inhoud: Deze bijeenkomst staat deels in het teken van de afronding en viering. Maar ook willen we een allerlaatste input leveren aan de direct betrokkenen bij het onderwijs voor de AKA-doelgroep binnen de dagelijkse praktijk. Hiervoor hebben we Louis Cauffman uitgenodigd.
Doelgroep: Alle AKA-betrokkenen en geïnteresseerden van zowel onderwijsinstellingen als Kenniscentra.

Subnetwerken Rekenen

Regio Noord: 31 mei 2010 van 13.30 – 16.00 uur (Landstede Zwolle)
Regio Zuid-Oost: 2 juni 2010 van 13.30 – 16.00 uur (ROC de Leijgraaf Oss)
Regio Zuid-West: 9 juni 2010 van 13.30 – 16.00 uur (Zadkine Rotterdam)

Onderwijslogistiek, meer dan roosteren alleen

Datum: 10 juni 2010
Tijd: 09.30 – 15.30 uur
Locatie: KCHandel Ede
Kosten: 195 euro
Inhoud: De komende jaren zal onderwijslogistiek bij mbo-scholen de spil worden om cgo betaalbaar te organiseren. Onderwijslogistiek betreft dan het plannen en roosteren van studenten en hun onderwijsprogramma’s met een efficiënte inzet van onderwijspersoneel, faciliteiten en bpv-plaatsen.
Tijdens deze workshop gaan we in op concrete, toepasbare methoden en technieken om dit bij uw instelling te realiseren.
Door: Advitrae

Rekenmeesters

Data: Planning volgt na de zomervakantie.
Locatie: Aequor Ede
Kosten: 395 euro
Inhoud: De relatie tussen het referentiekader en het kwalificatiedossier is de basis van deze cursus. We gaan in op de huidige rekendidactiek en de rekenproblemen die er in het mbo zijn. Er is veel aandacht voor de praktijk.
Doelgroep: Docenten rekenen
Door: JSTA Opleidingskundig adviesbureau

HRM Congres

Datum: 23 september 2010
Locatie: Regardz Zwolle
Doelgroep: Het congres is bedoeld voor leden van College van Bestuur (portefeuillehouders HRM), HR directeuren, HR managers en HR adviseurs.

Boardroomsessies voor mbo-sectordirecteuren en mbo-bestuurders

Locatie: Slot Zeist
Tijd: 16.00 – 20.30 uur

Data voor boardroomsessies voor bestuurders en sectordirecteuren:

Keynotespreker	Sectordirecteuren	Bestuurders
Marc Vermeulen	16 september	19 mei 2010
Theo Camps	30 september	05 juli 2010
RJ Simons	12 oktober	14 september 2010
Rob Vinke	10 november	12 oktober 2010
Matthieu Weggeman	23 november	18 november 2010
Reflectiebijeenkomst	9 december	14 december 2010

Sui Lin Goei (Onderwijscentrum VU): verheugd over Protocol Dyslexie mbo

Het Steunpunt Taal en Rekenen mbo en de Herontwerpschool organiseerden samen met de MBO Taalcoach Academie (ITTA), het Netwerk Taal (SLO) en het Platform Taal in mbo (CINOP) een landelijke taaldag. Onder de noemer 'Taal is cruciaal: de verbinding centraal!' gingen managers, beleidsmedewerkers, taalcoaches en docenten in het mbo in op de vraag hoe het taalprobleem in Nederland aangepakt moet worden.

Taaldag helpt het land te redden

12 maart 2010, Hotel van der Valk in Nootdorp. Tweehonderd mensen verzamelen zich in de grote zaal. Theatermaker Kees van der Zwaard weet het publiek na de aftrap te boeien met verhalen en liedjes waarin taal centraal staat. 'Hoofden zijn een aangeboren letterbak', zo stelt Kees. Maar dat betekent helaas niet direct dat je ook een goede taalgebruiker bent. Prof. dr. Folkert Kuiken, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, neemt de zaal mee naar de achtergronden van taalontwikkelingsproblemen. Wie kampen met een taalachterstand en wat hebben zij nodig om deze weg te werken?

Probleem

Dé mbo-student bestaat niet volgens Kuiken. Mbo'ers verschillen bijvoorbeeld in leeftijd, sekse, sociaal-economische status, persoonlijkheid en motivatie. De verschillen in talige bagage tussen mbo-studenten zijn dan ook groot. Uit onderzoek onder groep 8-leerlingen blijkt dat de leerprestaties van allochtonen veel slechter zijn dan die van autochtone leerlingen. De autochtone achterstandsl leerlingen blijken het echter nog veel slechter te doen dan de allochtone niet-achterstandsl leerlingen. Waar het leesniveau van allochtone leerlingen gestaag omhoog kruipt, neemt de leesvaardigheid van autochtone achterstandsl leerlingen steeds verder af. Kuiken: 'En dat is dus een probleem zodra zij het vmbo binnenkomen.' Een probleem waar volgens Kuiken te weinig aan wordt gedaan.

Achterstand verkleinen

Scholen zouden hun leerlingen met hun taalprobleem op vier manieren kunnen helpen hun achterstand te verkleinen. Ten eerste moeten leerlingen gemotiveerd zijn. Kuiken: 'Geef hen dus uitdagende, inhoudsgerichte taken die op hun eigen niveau en geïntegreerd in het onderwijs zijn.' Verder moeten zij veel taalcontact hebben ('Het begint met lezen!') en les krijgen van taalvaardige docenten ('Uit onderzoek blijkt dat iets minder dan de helft van de peuterleidsters niet aan de taalnorm voldoet!'). Ten slotte is het belangrijk dat docenten op een juiste manier feedback op taalfouten geven. Onderzoek van Eline Raaphorst toont aan

dat voor elke taalfout een ideale manier van feedback bestaat. Kuiken: 'Bij grammaticale fouten moet je het juiste antwoord geven, bij andere fouten zeg je alleen dat er iets fout is.'

Protocol Dyslexie

Dr. Sui Lin Goei (Onderwijscentrum VU) overhandigt vervolgens het eerste exemplaar van het Protocol Dyslexie mbo aan Jeanette Noordijk, directeur directie BVE van het Ministerie van OCW. Het protocol – dat al bestond voor het po, vo en hbo – biedt mbo-instellingen handvatten om hun dyslexiebeleid vorm te geven. Het bestaat uit een handboek, een dvd met good practices en een demo-cd van het screeningsinstrument IDAA-mbo. Naast richtlijnen voor beleidsmakers en CvB'ers, bevat het handboek ook een apart hoofdstuk met tips en adviezen voor de dyslectische student. De verbinding tussen student, docent, praktijkbegeleider, loopbaanbegeleider en beleidsmaker staat centraal. Goei is verheugd over het protocol, maar eindigt met een waarschuwing: 'Protocollen zijn nooit een garantie dat het nu opeens allemaal goed gaat. De implementatie ervan moet in goed taalbeleid vormgegeven worden.' Jeanette Noordijk neemt het protocol graag in ontvangst. 'We hebben in Nederland een achterstand in te halen. Dyslectici verdwalen nog te vaak in het landschap van taal.' Dat het mbo een enorme diversiteit aan studenten heeft, maakt die taak enorm lastig. 'Maar dat Taal en Rekenen in de Kamer niet controversieel is verklaard, geeft aan hoe belangrijk het onderwerp is.'

Theaterman Van der Zwaard zet vervolgens de zaal op zijn kop. 'Jullie zijn bezig het land te redden!' Door kennis, gegevens en feiten zogenaamd met elkaar te verbinden, probeert hij samen met de zaal een oerknal te creëren. Het enige dat nog ontbreekt is geborgenheid. De aanwezigen staan op en fabriceren een resonerende bromtoon. 'Alle blokkades aan de kant!' En ja, er ontstaat een big bang: de zaal is klaar voor de workshops.

Bekijk alle presentaties op www.tinyurl.com/taalisruciaal

Workshop Drenthe College

Het Drenthe College begint in augustus 2010 met de doorstart van haar taalonderwijs. In de workshop laten taalcoördinator Ester van Meeteren en opleidingsmanager Anja Nijboer zien waar zij bij de totstandkoming tegenaan zijn gelopen.

Het Drenthe College heeft meer dan vijftien locaties in het noorden van Nederland voor ongeveer 9.000 studenten. Het taalbeleid – dat centraal wordt aangestuurd – was bij aanvang, zo'n drie jaar geleden, enorm divers. Van Meeteren: 'Daarom heeft het Drenthe College toen gekozen voor één taalmethode voor de ondersteunende leerlijn.' Bijkomend voordeel is dat overstappende studenten dezelfde methodiek blijven houden.

Om ervoor te zorgen dat iedereen op het Drenthe College hetzelfde taalbeleid voert, is de DC-Taal Wegwijzer gemaakt. Daarin staan onder andere antwoorden op vragen wat je kaders zijn als taaldocent en welke examenvorm is vastgesteld. Van Meeteren: 'Belangrijkste succesfactor is communicatie. De DC-Taal Nieuwsbrief zorgt ervoor dat iedereen direct op de hoogte is van ontwikkelingen.'

Op dit moment is het Drenthe College bezig met de voorbereidingen voor het nieuwe schooljaar. Na de zomervakantie gaan de werkgroepen op locatie aan de gang. Van Meeteren: 'Zij operationaliseren de beleidsadviezen.' Aan het eind van de workshop ontspint zich een discussie waarin de vraag centraal staat of je taal moet integreren in de praktijkvakken of de nadruk moet leggen op aparte taallessen. Over één aspect zijn de deelnemers het eens: je moet als team samenwerken!

Workshop AOC Wellantcollege

Omdat AOC's onder het ministerie van LNV vallen, zijn zij op het gebied van taalbeleid lang buiten beeld gebleven. AOC Wellantcollege heeft vanaf 2009 extra ingezet op het bevorderen van geïntegreerd Nederlands, zo vertellen docente Angelieke van Zoelen en adviseur onderwijs Esther Vis.

Het Wellantcollege heeft 27 vestigingen en 4081 deelnemers op 67 crebonummers. Van Zoelen: 'Het komt voor dat er crebonummers zijn met slechts drie deelnemers.' Onder die leerlingen zijn autochtonen met een taalachterstand. Sinds de komst van een nieuwe directeur met een talige achtergrond op een van de vestigingen, heeft taal een hogere prioriteit gekregen. Binnen Wellantcollege zijn enkele sectorwerkgroepen ingesteld die als opdracht hebben leertaken te maken en die te vertalen in leereenheden. In de toekomst moet een online onderwijscatalogus toegankelijk zijn voor docent en student.

Uitgangspunt bij het taalbeleid is dat er één duidelijke lijn moet zijn. Van Zoelen: 'Daar zijn we druk mee bezig. Maar vergeleken met ROC's komen wij van het AOC net kijken.' Onderwijsadviesbureau APS helpt daarbij. Zo heeft het een feedbackformulier vakgesprekken van A2>B1 en B1>B2 ontworpen om vakdocenten en praktijkbegeleiders handvatten te bieden. 'Zo proberen wij een leerlijn uit te zetten die de verschillen tussen deelnemers duidelijk maakt.'

Het taal- en rekenonderwijs is volop in beweging. Het kabinet wil in alle onderwijssectoren het taal- en rekenniveau omhoog brengen. Met de zogeheten referentieniveaus liggen voor alle onderwijsniveaus de eisen voor taal en rekenen vast. Het is aan de scholen om het onderwijs zo in te richten, dat leerlingen dat niveau halen. Het Steunpunt taal en rekenen mbo springt hierop in. Het geeft actuele informatie, heeft een helpdesk, zet projecten op, laat waardevolle producten ontwikkelen en 'makelt' binnen het mbo. Met recht een steun in de rug... Een overzicht van de diensten en producten van het Steunpunt taal en rekenen.

Steunpunt taal en rekenen in vogelvlucht

Website Steunpunt

Op www.steunpuntaalenrekenenmbo.nl vind je alle actuele informatie over wet- en regelgeving en beleidsontwikkelingen op het gebied van taal en rekenen. Inclusief de daarbij behorende documenten, zoals het uitvoeringsplan taal en rekenen mbo en de vergelijking tussen het referentiekader taal en rekenen en de raamwerken taal en rekenen/wiskunde. Actuele informatie over bijvoorbeeld de centraal ontwikkelde examens en de diagnostische toetsing taal en rekenen ontbreekt niet. Daarnaast biedt de site zicht op de activiteiten van het Steunpunt.

Helpdesk

Bij de helpdesk kun je terecht met alle vragen rondom taal en rekenen in het mbo. Dat kan via het contactformulier op de website, via info@steunpunt-mbo.nl of door te bellen met de beleidsadviseurs Rianne Reichardt, Karin Lukassen of Akke Vos (0318 648559/565). De site <http://www.steunpuntaalenrekenenmbo.nl/> heeft ook een 'Vaak gestelde vragen'-rubriek.

Drieslag taal

Met Drieslag taal, Praktijkboek Nederlands in het mbo (ontwikkeld door het ITTA) kunnen stafmedewerkers, taalcoördinatoren, taalcoaches, opleidingsmanagers, directieleden en docenten direct taalontwikkeling stimuleren. Het boek staat vol met handige tips, aanwijzingen, raadgevingen en vooral veel praktische informatie en voorbeelden.

Marktplaats mbo: Taal en rekenen

Wie niet opnieuw het wiel uit wil vinden, kijkt op www.marktplaatsmbo.nl. Ook als het om taal of rekenen gaat. Beide hebben een eigen categorie op de website. Vanuit het Steunpunt stimuleren twee moderators actief het gebruik van de marktplaats. Ze zijn ook behulpzaam bij het uploaden van taal- en rekenmateriaal. Vragen? Neem contact op met moderator talen Ester van Meeteren (e.vanmeeteren@drenthecollege.nl) of moderator rekenen William Buys (w.buys@fontys.nl).

Taal en AKA: een praktische Taalwijzer

Taal is cruciaal om te kunnen functioneren op de arbeidsmarkt en in het sociale leven. Ook voor AKA-deelnemers. Daarom is met medewerking van het ITTA een Taalwijzer AKA ontwikkeld: *Taal en AKA, aan de slag met taal in de AKA-opleiding*. De Taalwijzer is een praktisch boek voor iedereen die werkt met AKA-deelnemers: managers, docenten Nederlands, vakdocenten, leermeesters, werkmeesters en praktijkbegeleiders. Je kunt de inhoud is op eigen wijze gebruiken. De formulieren fungeren als inspiratiebron en zijn gemakkelijk aan te passen.

Overzicht aanbod taal en rekenen

In opdracht van het Steunpunt taal en rekenen mbo maakte Actis Advies een inventarisatie van de leermiddelen, toetsen, volgsystemen, nascholing en (beleids)ondersteuning op het gebied van taal en rekenen in het mbo. Je vindt het document op www.tiny.cc/aanbodtaalenrekenen.

ICO taal en rekenen mbo

Het ICO-systeem taal en rekenen mbo ondersteunt instellingen bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van het implementatieplan taal en rekenen 2010-2013. Het webbased ICO-systeem helpt de deelnemende ROC's hun taal- en rekenplannen op een systematische en inzichtelijke manier uit te werken. En helpt hen bij het monitoren van dit beleid en het doorvoeren van verbeteringen. Het systeem komt uit de koker van Ideeën & Media en de CED-Groep.

Portaal Taal en Rekenen

In opdracht van het Steunpunt heeft Kennisnet een Portaal Taal & Rekenen ontwikkeld om gemakkelijker (digitaal) materiaal voor taal en rekenen te vinden. Je kunt hier ook je gevonden leermateriaal arrangeren tot of gebruiken in een les en je oordeel geven over de materialen. Het Portaal is nog in de experimentfase. Er wordt nog hard gewerkt aan het verbeteren en verfijnen van (met name) de zoekfunctie.

Servicedocumenten

Het Steunpunt heeft servicedocumenten gemaakt, waarin belangrijke brieven en beleidsdocumenten voor het mbo-veld zijn samengevat. Er zijn ook handzame overzichten van de regelgeving.

nen mbo ht

Taal de baas

‘Taal is de baas’ wordt momenteel door het ITTA en Bureau ICE ontwikkeld. Het is een diagnostiserend/remediërend programma voor taalzwakker mbo’ers. Het is een webbased instrumentarium dat je naast bestaande of nog in ontwikkeling zijnde niveaubepalende toetsen en/of taalmethoden gebruikt. De ontwikkeling van ‘Taal de baas’ richt zich op twaalf taalonderdelen. Mbo’ers met een taalachterstand kunnen daarmee op speelse en effectieve wijze onderzoeken waar hun zwakke plek ligt en direct aan de slag gaan om achterstanden weg te werken.

Implementatieplannen taal en rekenen

Ongeveer 65 mbo-instellingen leverden in het eerste kwartaal van 2010 een Implementatieplan Nederlandse taal en rekenen in. Het Steunpunt analyseert momenteel de plannen en koppelt het resultaat terug. Naast de terugkoppeling per plan, levert het Steunpunt ook een mbo-breed beeld op. Dit beeld wordt gecombineerd met informatie uit andere bronnen en activiteiten en in een voortgangsrapportage over 2010 verwerkt. De implementatieplannen verschillen waarschijnlijk onderling aanzienlijk, ook omdat het huidige taal- en rekenbeleid van instelling tot instelling sterk varieert. Er komt een bloemlezing van goede voorbeelden.

De netwerken Taal en Rekenen

De netwerken taal en rekenen zijn van groot belang voor het Steunpunt. Ze zijn de plaats waar de verschillende betrokkenen bij taal en rekenen in het mbo elkaar ontmoeten: docenten, docent-coaches, teamleiders en beleidsmedewerkers wisselen kennis en ervaringen uit, doen nieuwe kennis op, aangereikt door elkaar of door externe experts.

Voor het Steunpunt zijn de contacten met de netwerken een belangrijke bron van kennis en informatie: wat speelt er in de instellingen, wat betekent het beleid in de praktijk voor de betrokkenen, tegen welke vragen loopt men aan, aan welke ondersteuning is behoefte? Het Steunpunt benut deze informatie om scholen passende ondersteuning te bieden en om OCW te informeren over uitwerking en effecten van het landelijk beleid in de scholen (radarfunctie).

Netwerken rekenen

In de loop van 2009 is door het Steunpunt een landelijk netwerkstructuur ‘rekenen in mbo’ ingericht. Doel van de netwerken is primair kennisdeling en –verspreiding. Met het oog daarop kent de structuur twee lagen:

- een landelijke groep voorlopers/pioniers met betrokkenen die in hun instelling al langer werken aan ontwikkeling en uitvoering van rekenbeleid;
- drie regionaal georganiseerde groepen van betrokkenen die meer aan het begin staan van ontwikkeling en uitvoering van (breed) rekenbeleid.

Netwerken taal

Bij het ontstaan van het Steunpunt bestonden er al actieve netwerken taal in het mbo, waaronder het Platform Taal in mbo (CINOP), de MBO Taalcoach Academie (ITTA) en het Netwerk taal (SLO).

Deze drie netwerken richten zich op verschillende doelgroepen, respectievelijk (vooral) managers/beleidsmedewerkers, taalcoaches en taaldocenten. Het Steunpunt stimuleert en faciliteert de samenhang tussen de drie netwerken. Uitgangspunt bij deze samenhang is de verbinding tussen de netwerken en de verbinding tussen de doelgroepen van deze netwerken: de verbinding centraal dus!

Ook organiseert en faciliteert het Steunpunt bijeenkomsten van een ‘denktank taal’, bestaande uit de netwerkbegeleiders en vanuit elk netwerk één deelnemer uit een mbo-instelling.

Rekenwijzer AKA

Deskundigen van het Freudenthal Instituut en het APS en betrokkenen uit het mbo-veld ontwikkelen momenteel praktisch ondersteuningsmateriaal voor de ontwikkeling en uitvoering van rekenbeleid en rekenonderwijs in AKA en andere niveau 1-opleidingen.

Bronnenboek leesbevordering

In opdracht van Stichting Lezen en het Steunpunt taal en rekenen mbo voert CINOP een project uit voor leesbevordering in de opleidingen Kinderopvang en Onderwijsassistent. (Voor)lezen is immers belangrijk voor de taalontwikkeling. Het project levert straks een bronnenboek leesbevordering op, waaruit docenten kunnen putten bij de begeleiding van de competentieontwikkeling van hun studenten op het gebied van voorlezen en leesbevordering.

Samen met Herontwerpschool: bijeenkomsten

In samenwerking met de Herontwerpschool organiseert het Steunpunt taal en rekenen mbo verschillende soorten bijeenkomsten. De populaire Flitsbijeenkomsten bijvoorbeeld: puur informatieve bijeenkomsten, zonder toeters of bellen, maar met een actueel thema waarover het Steunpunt veel vragen verwacht. Daarnaast organiseert het Steunpunt conferenties over taal en rekenen. Daarin staan kennisdeling en deskundigheidsbevordering centraal. Afhankelijk van de vraag en behoefte van de mbo-instellingen verschillen de conferenties in opzet. Variërend van een inhoudelijke tot een procesgerichte of een aanbodgerichte conferentie. De Herontwerpschool organiseert ook een leergang ‘Rekenmeesters’ voor mbo-docenten (zie ook pagina 6 van deze krant). De leergang bestaat uit vier middagbijeenkomsten. De eerstvolgende serie vindt plaats op 18 en 25 mei en 1 en 10 juni. Er zijn nog plaatsen beschikbaar. Meer info: elders in deze MBO-krant en op www.herontwerpschool.nl

'Ambitie rust nooit uit'

Breng een oud-mbo'er en zijn/haar oud-docent weer bij elkaar en laat hen het mbo van vroeger, tegenwoordig en de toekomst bespreken. Dat is de insteek van de rubriek Meester – Gezel. Deze keer met MBO Uitblinker René Spaan en zijn oud-docent Dick Bouman.

Helmond. Aan de rand van een kale bouwvlakte doemt een hypermodern pand op. Het is de Groene Campus, thuisbasis van onder andere de mbo-opleidingen Food, Horeca en Veehouderij. René Spaan, die vorig jaar zijn mbo-studie Recreatie & Toerisme afrondde, ontmoet hier zijn oud-docent moderne vreemde talen Dick Bouman. Spaan: 'Als je regisseur bent van je eigen opleiding, kun je er net zo goed maar alles uithalen.'

Hoe word je MBO Uitblinker?
René: 'Ik ben in mijn laatste mbo-jaar samen met twee anderen een evenementenbureau voor studenten gestart: Student Event. Het bestaat nog altijd. We organiseren evenementen zoals de open dag of een sportdag en geven eerstejaars daar ook les in. De teamleiders hebben me daarom opgegeven voor het Uitblinkerschap. Een hele eer.'

Wat voor opleiding is Recreatie & Toerisme?
Dick: 'Studenten hebben bij deze brede opleiding ruimte om hun

eigen weg te volgen en richting aan hun studie te geven. Ze kunnen zelf stages kiezen en leerling-ondernemingen opstarten. Als je overal van proeft, weet je op een gegeven moment heel goed wat je wel en niet wil.'
René: 'Omdat mijn ambitie in het buitenland ligt, heb ik in het tweede jaar als barman stage gelopen in Kreta. Om te zien of ik me daar ook zou redden. Dick kwam daar op stagebezoek.'
Dick: 'Je hebt echter ook studenten die alleen maar willen horen wat ze moeten doen om hun diploma te halen.'

Hoe verloopt de overstap naar cgo?
Dick: 'Veel docenten hebben nog angst om hun leerlingen los te laten. Ze durven het initiatief en de verantwoordelijkheid niet bij hen neer te leggen. Maar ik zeg altijd dat die l  rling moet werken! Dat betekent voor docenten niet dat zij koffie kunnen gaan drinken. Nee, zij moeten hun leerlingen heel kort begeleiden. En nog niet alle docenten zijn daaraan toe.'

Dick Bouman (l) en René Spaan

René: 'Maar hetzelfde geldt voor de leerlingen. Zij moeten zich afvragen wat zij willen leren. En dat doen zij vaak niet. Ik heb een gruwelijke hekel aan negatieve mensen: negativiteit roept namelijk negativiteit op. Ik zie dan ook geen problemen, maar kansen. En daarbij: je leert meer wanneer het af en toe eens fout gaat,

dan wanneer het alleen maar goed gaat.'
Dick: 'Cgo is dus nog een wenproces: voor docenten   n leerlingen.'

Is er een groot verschil tussen het mbo en het hbo?
René: 'Op mijn huidige opleiding zit ik samen met mensen die net van de

havo afkomen. Zij hebben een theoretische voorsprong op mij, maar ik heb weer meer ervaring en expertise. De perfecte werkgroep is er dan ook een waar zowel mbo'ers als havisten in zitten.'

René, hoe zie jij je toekomst?
René: 'Ik had me voor nu voorgenomen me rustig op mijn studie richten, maar dat lukt me nog niet echt. Ik zit in de organisatie van het HBO Intro Festival en het Zomer Boulevard Festival, allebei in Breda. En daarnaast moet ik dus ook gewoon mijn studiepunten halen. Ach, hoe meer ik te doen heb, hoe effectiever ik ben. En waar ik uiteindelijk terecht kom? Ik volg mijn gevoel en zie het allemaal wel.'

René Spaan
Rondde vorig jaar zijn studie Recreatie & Toerisme af
Nu eerstejaars student HBO Vrijtijdsmanagement

Dick Bouman
Docent moderne vreemde talen aan de Groene Campus
Al 34 jaar in het onderwijs werkzaam

Op de bres voor de grenzeloze generatie

De 'grenzeloze generatie' van jongeren tussen de 15 en 23 jaar leeft intens, gefascineerd door uiterlijk, kicks, status en netwerken. Een van de conclusies die te lezen is in het boek De grenzeloze generatie. In gesprek met co-auteur en Motivaction-oprichter Frits Spangenberg ('geen onderwijsdeskundige!') over straatcultuur, buitenstaanders en het trekken van één lijn.

Wat is er aan de hand met de grenzeloze generatie?
'Jongeren willen grenzen overschrijden en ouderen mopperen; dat is van alle tijden. De context is echter veranderd: media en internet zijn een belangrijke rol gaan spelen, alcohol en drugs zijn voor jongeren veel gemakkelijker verkrijgbaar. Door die contextveranderingen moet je soms met nieuwe acties komen om zaken niet uit de hand te laten lopen.'

Uit uw onderzoek blijkt dat er een tweedeling binnen de grenzeloze generatie bestaat. 42 procent is zelfredzaam, ondernemend en onafhankelijk, 41 procent echter heeft moeite met de complexiteit van de samenleving. Deze laatste groep is op het mbo te vinden en door het

gebrek aan structuur kwetsbaar voor schooluitval. Wat kunnen we doen om deze kwetsbare groep te helpen?
'De politiek-bestuurlijke elite die

verantwoordelijk is voor het mbo heeft weinig aansluiting en zicht op de kwetsbare groep "buitenstaanders". Ze is te idealistisch. Natuurlijk, als je jouw competenties hebt ontdekt, is competentiegericht leren een zegen. Wordt je leven echter gedomineerd door schulden, huiselijk geweld, de wetten van de straatcultuur (geweld, seks en geld) en overmatig alcohol- en drugsgebruik, dan heb je op school goede voorbeelden en structuur nodig. De meeste scholen laten hier belangrijke steken vallen.'

Wat betekent dit concreet voor de mbo's?
'Scholen moeten veel duidelijker maken waar zij voor staan. Zij moeten bij wangedrag ingrijpen om het leerproces voor de overige leerlingen goed te laten verlopen. Het hele docentencorps moet één lijn aanhouden; dat komt nu bijna niet voor. De meeste docenten geloven in autonomie en hebben een ingeboren hekel aan groepsdwang of autoriteit. En daar is de groep kwetsbare leerlingen niet bij gebaat. De leraar is steeds meer verworden tot een "waarnemer van het proces", terwijl we het er met zijn allen over eens

zijn dat de kern van het debat over onderwijzen moet gaan.'

Wat is de rol van de overheid in de verhardende maatschappij?
'De overheid is kampioen verkokerd denken. Het is bijna hilarisch te zien hoe beleidsambtenaren en rijksinkopers specifieke domeinonderzoekjes aanbesteden bij de voordeligste aanbieder. Niemand is verantwoor-

delijk voor het grotere verband! Dat scholen geen contact op mogen nemen met de ouders als de leerling boven de 18 is, is bijvoorbeeld een stupiditeit in onze regelgeving. Ingegeven door naïve, wereldvreemde bureaucraten die zich nooit hebben verdiept in het leven van een buitenstaandersgezin. Hierdoor neemt de groep boze, verontwaardigde burgers toe. Dat is mede oorzaak van de zich verhardende samenleving.'

Een laatste tip?
'Ik geloof in maakbaarheid. We moeten dus vooruitdenken! Iedere trend buigt wel weer eens om. Maar blijf je er op wachten of denk je aan scenario's om de ombuiging te bespoedigen?'

Frits Spangenberg is oprichter van onderzoeksbureau Motivaction en samen met Martijn Lampert schrijver van het boek De Grenzeloze Generatie. Spangenberg is een socioloog die 'bekijkt hoe Nederland zich in nationaal en internationaal perspectief ontwikkelt en in wat voor land wij in 2020 en daarna willen wonen, werken en spelen.'

Acht oplossingen

1. Herneem de autoriteit, de regie en het gezag
2. Reduceer de regels
3. Maak regels overzichtelijk
4. Blijf nadenken waar het werkelijk om gaat: ONDERWIJS!
5. Investeer in de menselijke maat en de ontwikkeling van identiteiten
6. Maak een einde aan de vrijblijvendheid
7. Burgerschap moet je leren, thuis, op school, op straat en op de werkvloer
8. Beleid dat niet effectief is, moet je herzien of afschaffen

FNV Jong:

‘Kloof onderwijs en arbeidsmarkt erg groot’

FNV Jong is het jongeren­net­werk van vakbond FNV. De doel­stelling: zaken beter regelen voor jongeren. En dus ook voor mbo­ers. Reden genoeg voor de MBO krant om in gesprek te gaan met Jamila Aanzi, vice­voorzitter van FNV Jong.

Op welke thema’s zet FNV Jong in als het gaat om jongeren in het mbo?
‘Jeugdwerkloosheid is een belang­rijk thema van FNV Jong. Op dit moment ligt die in Nederland op 11 à 12 procent. Dat is aan de ene kant best fors. Aan de andere kant is het ‘t laagste percentage van Europa. Dit komt voor een deel doordat Nederlandse jongeren doorstude­ren. Ook FNV Jong heeft jongeren geadviseerd dat het op dit moment heel slim is om door te leren. Als je nu bijvoorbeeld mbo niveau 1 hebt, probeer dan door te leren tot niveau 2 of 3. Dan heb je straks – als de crisis voorbij is – veel meer kans op een baan. Een ander thema is het minimumjeugdloon. FNV Jong pleit ervoor dit af te schaffen. De lonen tot het achttiende levensjaar moeten omhoog en jongeren vanaf hun achttiende dienen het wettelijk minimumloon te krijgen. Voor mbo­ers is dit heel belangrijk. Zij komen vaak jong van school af, gaan aan het werk, maar verdienen nog niet volwaardig. Zie dan maar eens op jezelf te gaan wonen.’

Hoe denkt FNV Jong over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt? En hoe belangrijk zijn stages hierbij?
‘Er is nog steeds een kloof tus­sen onderwijs en arbeidsmarkt, zo blijkt ook uit gesprekken die we met jongeren voeren. Ze lijken juist steeds minder aansluiting op de arbeidsmarkt te hebben. Daarom zijn stages enorm belangrijk. We krijgen echter regelmatig van leerlingen te horen dat er niet genoeg stageplek­ken zijn of dat ze slecht worden begeleid. Soms betekent dit zelfs dat studenten hun school niet afmaken en domweg uitvallen. Dat kan na­

tuurlijk niet. Daarnaast vindt FNV Jong dat iedereen op z’n minst een stagevergoeding moet krijgen. En dat deze vergoeding’ wettelijk wordt vastgelegd.’

Wat kunnen scholen doen om de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verkleinen?
‘Scholen zouden hun leerlingen een arbeidsmarktmodule kun­nen aanbieden. ROC’s kunnen hun studenten hierin bijvoorbeeld voorlichten over wat er allemaal bij komt kijken als ze daadwerkelijk aan het werk gaan. Wat kom je allemaal tegen? Wat zou je moeten verdienen? Hoe ga je om met pensioen en verzekeringen? En hoeveel vakan­tiedagen krijg je? Tijdens een stage komen veel jongeren hier natuurlijk wel al mee in contact, maar scholen zouden hier nog wel wat meer aandacht aan mogen besteden. En hun leerlingen wat weerbaarder en sterker mogen maken, voordat ze de arbeidsmarkt opgaan.’

Hangen de gastlessen die FNV Jong op ROC’s door heel Nederland geeft hiermee samen?
‘Voor een deel wel. Het is immers heel belangrijk om jongeren voor te lichten over hun rechten en plichten voordat ze als werknemer de arbeidsmarkt betreden. Tijdens deze lessen blijkt ook dat studen­ten met heel veel vragen zitten. We geven bijvoorbeeld ook een gastles over het invullen van het TJ­biljet. Leerlingen kunnen hun TJ­biljet meenemen en dit klassikaal invul­len. Op die manier zien ze meteen wat ze terug kunnen vragen van de Belastingdienst. Ik merk zelf dat onze gastlessen echt effect hebben. En daar ben ik heel blij mee!’

Synergetische bijeenkomsten

Ze bundelen al jaren hun krachten: MBO 2010 en het Plat­form Bèta Techniek. Een logische koppeling. Alle mbo­in­stellingen die deelnemen aan het MBO Ambitie Programma van het Platform Bèta Techniek doen ook mee aan de expe­rimenteerclusters van MBO 2010. Een optelsom met synergie als resultaat.

De Nederlandse kenniseconomie heeft dringend behoefte aan meer bètatechnici, die ook hoger zijn opgeleid. Een belangrijke taak voor het voortgezet en hoger onderwijs, én voor het beroepsonderwijs. Met name het mbo: dat is immers hof­leverancier van technische kennis­werkers en vakmensen. Het Ambitie Programma van het Platform Bèta Techniek (PBT) springt in op die behoefte en faciliteert mbo­in­stel­lingen om hun techniekonderwijs aantrekkelijker te maken, zodat meer jongeren kiezen voor bètatech­niek.

Verdieping
Vanaf het moment dat de experi­mentenclusters van MBO 2010 van start gingen en scholen begonnen met experimenten in het kader van de competentiegerichte kwalifica­tie­structuur, zocht MBO 2010 (toen nog procesmanagement Heront­werp MBO) de samenwerking met PBT. Beide organisaties hebben immers een doelstelling die in elkaars verlengde ligt: scholen hel­pen bij de modernisering van hun onderwijs. Beider agenda’s bijten

elkaar niet. Dit blijkt ook uit de vele Experimentenclusterbijeenkomsten Techniek & Vormgeving die de orga­nisaties gezamenlijk organiseren. De inhoud van de bijeenkomsten wordt door beide organiserende partijen bepaald.

Verdieping
‘De bijeenkomsten starten door­gaans met een algemeen gedeelte, waarbij MBO 2010, de Kenniscentra, de MBO Raad en het Platform Bèta Techniek de laatste ontwikkelingen de revue laten passeren’, vertelt Herman Holla (werkzaam bij zowel PBT als bij MBO 2010). ‘Daarna gaan we in op een eveneens algemeen thema. Dat kan bijvoorbeeld Bedrijfsvoe­ring zijn. Of Professionalisering, zo­als in het geval van de bijeenkomst op 27 mei aanstaande. Daarna volgt de verdieping. In workshops praten de scholen verder over het gekozen thema en geven hier hun eigen, technisch gekleurde, invulling aan. Dat hoeft niet eens gestimuleerd te worden: er zitten immers managers, vakdocenten en andere onderwijs­professionals bij elkaar die allen werken bij een onderwijsinstelling

die zich met techniek wil profileren. Techniek staat dus bovenaan de agenda.’
De bijeenkomst op 27 mei is overigens de allerlaatste Experimen­t­en­cluster Bijeenkomst Techniek & Vormgeving. Holla: ‘Onze taak is ten einde. Het MBO Ambitie Pro­gramma stopt op 31 december 2010. Het is daarna aan de scholen om verder te bouwen. Maar we nemen geen afscheid zonder een waardige afsluiting. Ik wil dan ook iedere school die Techniek en/of Vormge­ving hoog in het vaandel heeft staan uitnodigen. Ongeacht of ze mee doen aan het Ambitie Programma of niet.’

Aanmelden voor de bijeenkomst kan via de clustercoördinatoren Techniek en Vormgeving:
- Bouw en Infra, Albert Melskens (A.Melskens@roc­nijmegen.nl)
- Media, Vormgeving en Presentatie, Maria Wessels (m.wessels@mbo2010.nl)
- Werktuigbouw, Elektro- en In­stallatietechniek, Frans Hoetink (F.Hoetink@xs4all.nl)
- Mobiliteitstechniek en Vliegtuig­bouw­kunde, Luc Fine (L.Fine@landstede.nl)
- Proces-, Gezondheids- en Am­bachtelijke techniek, en Trans­port en Logistiek, Herman Holla (h.a.holla@wanadoo.nl)

Meer info over het Ambitie Pro­gramma: www.ambitieprogramma.nl

Jan des Bouvrie College: ideaal voor chaotische mbo'ers

Jan des Bouvrie is nauw betrokken bij onderwijs. Was hij al ambassadeur van het middelbare beroepsonderwijs, sinds 2007 draagt de Amsterdamse school met opleidingen tot interieur­adviseur manager wonen of verkoopadviseur wonen zijn naam: het Jan des Bouvrie College. In gesprek met de naamgever.

Het Jan des Bouvrie College is een onderdeel van het ROC van Amsterdam. De samenwerking sluit aan bij de ambitie van het ROCvA om onder­wijs en praktijk nauw op elkaar aan te laten sluiten. Afgestudeerde studenten kunnen na drie jaar door­stromen naar de Jan des Bouvrie Academie (hbo) in Deventer.

‘Dit College is dus een geweldige op­lossing voor kinderen die niet direct naar het hbo kunnen, maar toch iets met styling willen doen. Zij zijn enorm enthousiast.’
Op de opleiding worden creativiteit

en retail gecombineerd. Om daar­voor te zorgen wordt de praktijk gesimuleerd. Beneden is een restau­rant waar de leerlingen – net als in de praktijk – hun klanten kunnen ontvangen. Daarbij is in het gebouw één grote ruimte gecreëerd waar iedereen door elkaar en met elkaar werkt. ‘Het is een soort Arsenaaltje’, refereert Des Bouvrie aan zijn eigen design­centrum ‘Het Arsenaal’.

Lastig
Creatieve mensen zijn volgens de interieurontwerper per definitie lastige mensen voor scholen. ‘Ze zijn chaotisch en stellen moeilijke vragen.’ Het Jan des Bouvrie College

is volgens hem zelf een tegenpool van traditionele scholen. Studenten krijgen – binnen de kaders – enorm veel ruimte om hun creativiteit te ontwikkelen. In september 2010 studeert de eerste lichting af. Des Bouvrie: ‘Het gaat heel goed. Het oprichten van de opleiding bleek een schot in de roos.’ De mees­terstylist is opgetogen: ‘Ik verwacht heel veel van deze kinderen.’

Volgens Des Bouvrie is het goed als mbo­scholen nog meer de samenwerking zoeken met creatieve mensen uit het vak. ‘Die mensen weten wat er leeft in hun vak. En zij kunnen hen enthousiasmeren.’

Naomi Ramphal en Mohammed Abou

‘Voor de zomer hebben alle mbo's een studentenraad’

Richt op jouw stageplek een JOBspot en een goed functionerende studentenraad op. Voor deze opdracht staan de mbo'ers die stagelopen bij de JOB Academy, een samenwerkingsverband tussen de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) en zeven ROC's. De tweede groep stagiairs is nu bijna drie maanden bezig en bouwt voort op het werk van de eerste lichting. JOB-bestuurslid Tycho Filarski: 'Veel belangrijke stappen zijn al voor hen gezet. Zij moeten het nu afmaken.'

In de eerste helft van het schooljaar is op verschillende scholen een JOBspot opgericht. Studenten kunnen hier aankloppen als zij klachten hebben over het onderwijs of hun stage. 'Inmiddels hebben de JOBspots een redelijke naamsbekendheid', vertelt Filarski. 'Dit is een voordeel voor de tweede groep stagiairs. Ze worden makkelijker gevonden en profiteren daarvan bij het werven van geïnteresseerden voor de studentenraad.'

Veel werk te verzetten

Op vier van de zeven ROC's is al een studentenraad opgericht. De stagiairs op de andere drie scholen werken hard om dit op hun school ook voor elkaar te krijgen. Zij maken hierbij gebruik van de ervaringen die de eerste groep stagiairs heeft opgedaan. Filarski: 'Het bleek lastig om gemotiveerde studenten te activeren. Ze willen dat er iets tegenover staat, zoals studiepunten of een vergoeding.' Om de studenten tegemoet te komen, is op een aantal scholen afgesproken dat ze een studiepuntpunt voor het vak 'Leren, loopbaan en burgerschap' krijgen. Daarnaast ontvangen ze in veel gevallen een certificaat van de school, zodat ze hun deelname aan de studentenraad op hun curriculum vitae kunnen zetten. Filarski is ervan overtuigd dat het lukt om voor de zomer op alle ROC's een studentenraad op te richten: 'Er is nog veel werk te verzetten, maar ik heb er alle vertrouwen in.'

Heel bijzonder

Mbo-deelnemer Naomi Ramphal (22) loopt samen met Stephanie

Vrede (22) en Mohammed Abou (19) stage op ROC Midden Nederland in Utrecht. Enthousiast vertelt ze: 'Het gaat tot nu toe heel goed. Onze JOBspot heeft veel naamsbekendheid, er komen elke dag wel enkele studenten langs met vragen over hun rechten en plichten en ideeën om de school te verbeteren. We houden een stappenplan aan voor het behandelen van klachten. Hierbij geldt altijd: kijk eerst of de student het probleem zelf kan oplossen. Ik vind het heel bijzonder dat ik als student andere studenten help bij hun problemen.'

Knallende studentenraad

Op ROC Midden Nederland is nog geen studentenraad, maar de voorbereidingen voor de oprichting ervan zijn inmiddels in volle gang. 'Een paar weken geleden hebben we een promoweek georganiseerd', vertelt Ramphal. 'We hielden elke dag presentaties in de aula en stonden er met een stand om studenten informatie te geven over de studentenraad. Zo hebben we al een aantal namen en e-mailadressen van geïnteresseerden verzameld.' De drie stagiairs geven ook presentaties in de klas om studenten te werven. Ramphal: 'We hopen zo heel veel aanmeldingen te krijgen. Misschien moeten we zelfs sollicitatiegesprekken houden. Daarna plannen we de eerste vergadering in. Tijdens deze bijeenkomst vertellen we wat de studenten allemaal kunnen verwachten en welke activiteiten ze moeten ondernemen. Ik heb er veel zin in. We gaan zorgen voor een knallende studentenraad!'

Paradox zorgt voor socialere samenleving

Het vak Sociaal Burgerschap kan leerlingen dwingen vrijwilligerswerk te doen. Een goede zaak, stelt Menno Callewaert, leraar Team Administratie bij ROC van Amsterdam Gooi en Vechtstreek. De Nederlandse samenleving vaart er volgens hem wel bij.

Het voortgezet onderwijs is begonnen met maatschappelijke stages. Het mbo sluit hierop aan met Sociaal Burgerschap. Op het ROC van Amsterdam Gooi en Vechtstreek, team Administratie, nemen we dit jaar voor de tweede keer het LLB-examen af. Dat gaat als volgt: tijdens de opleiding verzamelen de leerlingen per kerntaak bewijsmateriaal in een examenportfolio. Alleen als het examenportfolio in orde is en aan de eisen voldoet, mag een leerling opgaan voor het mondeling examen

in de vorm van een criteriumgericht interview.

Ontwikkeling

Tijdens dit criteriumgericht interview wordt vastgesteld of de kandidaten voldoende ontwikkeling hebben doorgemaakt op de kerntaken. Per kerntaak worden ze ondervraagd via de STARR-methode (Situatie, Taak, Actie, Resultaat, Reflectie, Transfer). Zij krijgen vragen over de situatie, de taak die ze moesten uitvoeren, welke acties ze ondernamen en welk resultaat deze actie had. Verder wordt hen gevraagd hierop te reflecteren. Niveau-4 leerlingen moeten ook de transfer maken: wat ga je gebruiken van wat je geleerd hebt in een andere situatie en hoe ga je dat dan aanpakken?

Voor Sociaal Burgerschap moeten ze onder andere minimaal twee anderen interviewen over hun (sub)cultuur, feedback vragen op hun sociaal gedrag en vrijwilligerswerk

verrichten. Veel leerlingen geven aan dat ze niet uit zichzelf vrijwilligerswerk zouden doen, maar door het vak Burgerschap te volgen toch gedwongen worden zich toch in te zetten voor onze maatschappij. Dat lijkt tegenstrijdig – onder dwang uit vrije wil werkzaamheden verrichten. Maar ik vind het een goede zaak. De leerlingen kijken namelijk bijna allemaal met een goed gevoel terug op dat vrijwilligerswerk. De kans is groot dat ze hierdoor in de toekomst eerder iets voor een ander gaan doen.

Leerlingen geven ook aan dat ze Leren, Loopbaan en Burgerschap veel serieuzer nemen als ze hierop mondeling ondervraagd worden. Werkstukken kunnen ze immers zo van internet halen of door een ander laten maken. Als alle mbo-leerlingen zich door Sociaal Burgerschap socialer gaan gedragen, kan de gehele Nederlandse samenleving socialer worden.

Journalist Kellerhuis schoolt zich via mbo om tot topkok

Van kunst naar kachel

Een jaar geleden verruilde Tom Kellerhuis (45) zijn bestaan als chef kunst en cultuur bij HP/De Tijd voor een leven 'achter de kachel'. Ondertussen zijn de mbo-opleiding tot kok op niveau 2 en twee stages bij sterrenrestaurants al afgerond. In februari begon hij bij het ROC van Amsterdam aan de opleiding op niveau 3.

De MBO krant vindt Kellerhuis bij een kookwedstrijd ter afsluiting van een serie workshops Oosters koken. Sashimi en dim sum worden nauwkeurig geproefd door de begeleiders. Het andere team wint. Kellerhuis: 'Bij gebrek aan een paar specifieke ingrediënten konden we de juiste smaak niet vinden. Maar we kregen complimenten voor onze vleesbehandeling.' De winnaars moeten gelukkig de afwas doen. Uitpuffend in de lentezon vertelt Kellerhuis even later: 'Dit was altijd een droom van me, om achter de geheimen te komen van de professionele keuken. Dat kan alleen door er te werken, via deze opleiding.'

Waar komt die passie voor koken op topniveau vandaan?

'Als koken toen ik jong was hetzelfde aanzien had gehad als nu, had ik dat misschien direct verkozen boven de journalistiek. Koken is net als schrijven een creatief vak. En ik heb jarenlang topjournalistiek bedreven. Die ambitie om het perfect te doen heb ik nodig om het vol te houden.

Ik doe deze opleiding niet om achter de frituur te belanden.'

Krijgt die drang naar perfectie ook een plaats in de opleiding?

'Zeker. De docenten hebben een hoog niveau en weten veel van hoogwaardige technieken. De studenten op niveau 2 waren niet altijd gemotiveerd, maar op niveau 3 wordt het verschil duidelijk. Ik moet hard werken om ze bij te benen. Koken heeft ook een enorme vlucht genomen. Het is niet langer het schuim der natie dat kok wordt, maar het komt uit alle lagen van de samenleving. Tot nu toe heb ik in topzaken stage gelopen. Daar trof ik dezelfde ambitie: de wil om subliem te leren koken.'

Kan je jouw ei kwijt in het competentiegericht leren?

'Dit blijft een praktijkopleiding. Je moet al die technieken beheersen. En dat wordt steeds moeilijker. Hoe slim je ook bent, je moet duizend

uien snipperen voordat je dat snel en gelijkmatig genoeg doet. Op niveau 3 moet je vervolgens alle soorten groente, vis en vlees kunnen bewerken. Water kookt altijd bij honderd graden, maar de ene bloemkool is de andere niet. Je moet leren proeven, kijken en voelen. Daar hoort ook theorie bij. Een kok moet heel veel weten, over alles dat met voedselproductie en de bereiding daarvan te maken heeft: van fruitrot herkennen tot verse vis uitzoeken. Ik leer nu meer dan ik ooit geleerd heb.'

Hoe zie je de toekomst?

'Deze opleiding duurt nog zeker twee jaar. Bovendien ben ik m'n boek *Voor hetere vuren* aan het schrijven en moet er weer brood op de plank komen. Daarom blijf ik schrijven combineren met koken. Maar ook als ik weer volledig terug de journalistiek in ga, heb ik mijn droom om dit uit te zoeken waargemaakt.'

Bert Sluiman, Praktijkopleider 2009

'Ik ken mijn beperkingen'

Wat maakt een praktijkopleider tot een topper? Passie? Betrokkenheid? Stratenmaker Bert Sluiman ontving uit handen van Marja van Bijsterveldt onlangs de prijs 'Beste Praktijkopleider 2009'. Sluimans geheim: 'Ik sta op gelijkwaardig niveau met de jongens'.

Vijftienhonderd euro en een fraaie beker. Volgens de jury dik verdiend voor het jarenlang opleiden van leerlingen met zeer uiteenlopende achtergronden. Sluiman zelf is er nuchter onder: 'Zo'n prijs is prachtig, maar de jongens fluitend naar het werk zien komen geeft me de meeste voldoening.' Sluiman (61) werkt al achttien jaar als praktijkopleider bij Broekema Wegenbouw in Groningen. Ook is hij examinerator voor kenniscentrum Fundeon. Zelf ooit zonder enig diploma begonnen achter de kruiwagen, kent hij het klappen van de zweep. 'Het is niet alleen belangrijk je werk vaktechnisch goed te doen, maar ook sociaal vaardig te zijn. In feite ben je als stratenmaker passanten altijd tot last. Je moet je positie kennen, altijd vriendelijk blijven. Dat probeer ik de leerlingen bij te brengen.'

Serieuze investering

Dagelijks begeleidt Sluiman twaalf tot vijftien leerlingen in de praktijk. Dat doet hij vijf dagen in de week. 'Ik word vrijgehouden van alle andere activiteiten en ben in feite dus improductief', stelt Sluiman. 'Dat is een grote investering en zegt wel iets over de waarde die het bedrijf toekent aan de rol van de praktijkopleider. Wij hebben gewoon een goede opleidingsstructuur.' Dat Broekema Wegenbouw serieus investeert in zijn leerlingen, blijkt uit de baan-garantie die het bedrijf geeft na het behalen van het diploma. 'Dat betekent overigens niet dat de leerlingen maar alles kunnen maken', haast

Sluiman zich te zeggen. 'Eens in de drie maanden kijk ik met de leerling samen hoe het gaat. Als het niet gaat, krijgt hij een waarschuwingsbrief. Na een tweede waarschuwingsbrief kan het ontslag volgen. Dit allemaal in nauwe afstemming met opleider Infra Scholing, waar de leerlingen tot hun diploma een werk- en scholingsverband hebben.'

Rechte pad

In de wintermaanden combineert Sluiman praktijk- met theorielessen. De zomermaanden bestaan louter uit praktijkbegeleiding op de werkplek. 'Dan neem ik iedere dag bestektekeningen mee, want die moeten leerlingen leren lezen.' Die leerlingen zijn vooral vmbo'ers en vroegschoolverlaters. 'Vaak ook jongeren die het privé niet gemakkelijk hebben. Via verschillende kanalen – bijvoorbeeld zorginstanties – komen ze bij mij terecht.' Naar eigen zeggen krijgt Sluiman de jongens meestal weer op het 'rechte pad'. 'Het is de kunst om het goede van een jongere naar boven te halen. Dat doe je door met hem op gelijkwaardig niveau te staan, hem ruimte te geven en zijn taal te spreken.' 'Daar waar nodig coördineer ik contacten tussen de jongere en maatschappelijke instanties. Want ik ken mijn beperkingen. Mijn begeleiding is vooral coaching. Ik help de leerling bij de ontwikkeling van zijn vaardigheden, of die nu vakinhoudelijk zijn of sociaal. Maar bied ook een luisterend oor voor wat hem bezighoudt. Dat maakt mijn vak waardevol.'

Rietvinck College laat het hart sneller kloppen

De school met de oudste leraren van Nederland. Zo noemt Het Rietvinck College van het ROC van Amsterdam en Osira-Groep zichzelf. Het College bevindt zich namelijk in woon-zorgcentrum De Rietvinck, een locatie van OsiraGroep, en biedt tachtig studenten een leerwerkplek. Na in november al officieus begonnen te zijn, werd het College begin maart officieel geopend. Een verslag van een feestelijk symposium.

De Rietvinck biedt onderdak aan zeventig cliënten die zorg nodig hebben als gevolg van ouderdom, de ziekte van Parkinson of bijvoorbeeld een hersenbloeding. Ook biedt het centrum 40-plussers met niet-aangeboren hersenletsel een veilig thuis. In het gebouw bevinden zich zes kleinschalige groepswoningen, elk voor zes of zeven bewoners. Deze groepen voeren een gezamenlijke huishouding. Elke dag lopen er zo'n dertig studenten rond in De Rietvinck. Zij komen niet alleen van de zorgopleidingen van de ROC van Amsterdam, maar bijvoorbeeld ook van de horeca-, hospitality- en administratieopleiding. De opdracht die de bewoner aan de leerling geeft, staat in alle gevallen centraal.

Ontschotting

Tijdens het feestelijke openingssymposium vertelt Programmamanager Zorg en Welzijn Herbert Prange de volle zaal enthousiast over de innovatieve vormen van werkplek- kleren die in Het Rietvinck College gehanteerd worden. 'Ontschotting tussen praktijk en opleiding staat hier centraal.' Rietvinck-manager Babs Hooijer vult hem aan: 'We hanteren hier het vraaggericht leef- en woonmodel. Dat houdt in dat we de wens van onze cliënten koppelen aan de loopbaanwensen van onze studenten. De school komt daarmee echt binnen het bedrijf.' Eerstejaars BBL-verzorging Gerrilee Gomez over haar eerste maanden bij De Rietvinck: 'Je moet hier - meer dan

elders - zelf initiatief nemen om je af te vragen wat je wil leren.' De opleidingscoaches en bedrijfscoach vormen de brug tussen theorie en praktijk. Marianne de Wolf: 'Dat is een win-win situatie. De studenten leren van ons en wij van hen.'

Kloppend hart

Dr. Frans Meijers, lector pedagogiek van de beroepsvorming van de Haagse Hogeschool, stelt in zijn presentatie dat dit zorgconcept alleen kan slagen wanneer het hart van de werknemers klopt voor hun beroep. Het gaat er dus om dat studenten hun hart ontwikkelen. Het beroeps- onderwijs heeft daar volgens hem geen ervaring mee: 'Daar gaan we er vanuit dat het hart van de leerlingen al ontwikkeld is: ze hebben immers al gekozen voor die specifieke opleiding. Maar eerstejaars hebben geen flauw idee wat ze op de opleiding komen doen. Ze willen alleen een diploma halen.'

Echte liefde

Maar hoe zorg je er nu voor dat je jouw hart ontwikkelt? Meijers trekt een parallel met de echte liefde. Eerst moet je verliefd worden. 'Voorwaarde daarvoor is dat je onder de mensen komt.' De tweede stap is om ervaringen op te doen. 'Je begint aan iets waar je niets vanaf weet en probeert vervolgens *just in time* en *just enough* theorie op te doen.'

Na gemiddeld dertien maanden is de verliefdheid over. 'Dan moet je

dus op naar de echte liefde.' Meijers: 'Die ontwikkelt zich doordat je een grenservaring krijgt, bijvoorbeeld een stinkende ruzie. Hoe meer je je afvraagt wie de ander is, hoe meer je je afvraagt wie je zelf bent. Liefde ontstaat wanneer je samen zo'n grenservaring doorleeft en oplost.' Meijers: 'En precies zó moeten mensen voor een beroep kiezen.'

Dat is niet hoe het in het 'oude' onderwijs gaat. Meijers: 'Daar moet je eerst dingen kennen voordat je dingen kunt.' Leerlingen beginnen met simpele leersituaties en ondergaan gaandeweg complexere leersituaties. 'Maar je leert - net zoals in de echte liefde - meer in omgekeerde situaties.' De grote makke van het oude onderwijs is dan ook dat de theorie voor de praktijk wordt gezet. 'Je berooft leerlingen van de kans om verliefd te worden. Dus kunnen ze ook geen liefde ontwikkelen.'

Voorwaarden voor verliefdheid

Hoe kunnen we er nu voor zorgen dat leerlingen wel een hart voor een bepaald beroep ontwikkelen? Meijers noemt drie voorwaarden. Op één: praktijksturing. 'Kennis die er toe doet leer je nooit uit een boekje.' Op twee: de dialoog. 'Je moet met mensen die je vertrouwt een gesprek kunnen voeren over de persoonlijke zin en maatschappelijke betekenis van wat je leert.' En op drie: keuzemogelijkheden: 'Er moet wat te kiezen zijn.'

Bij de Rietvinck doen ze hun best om de voorwaarden van Meijers in de praktijk te brengen. Opleidingscoach Marianne de Wolf: 'Na de overdracht praten we altijd na over hoe de dag is verlopen. En daar ben ik trots op.' Meijers sluit af: 'Ik hang de vlag uit voor dit project, maar houd dit vol! Op de dialoog wordt namelijk als eerste bezuinigd.'

Walk-in pc's. Games. Even een lesje volgen in China. De toekomst van het onderwijs? Vraag het CompetentCity keynotespeaker Eduard Beck (Microsoft) en je krijgt een 'ik weet het niet' als antwoord. Er zijn immers vier 'extreme scenario's'. Een interview zonder absolute waarheden, maar barstensvol inspiratie...

Leerlingen presteren ondermaats. Althans, dat krijgt Eduard Beck, strategisch adviseur onderwijs bij Microsoft, vaak te horen. De oorzaak is onduidelijk. 'Ligt het aan de leerling? De leerkracht? De lessen? De content? De context waarin de lessen gegeven worden? De cohesie, oftewel de onderlinge samenhang tussen de verschillende niveaus? Of is het een optelsom van deze zes elementen? Geen idee. Over het totale spectrum valt in ieder geval het nodige te doen. Er zijn verschillende technologisch geïnspireerde systeemaanpassingen mogelijk die er voor kunnen zorgen dat leerlingen meer uit zichzelf halen.'

Adaptief versus adoptief

Beck kan geen aanpassingen aanstippen zonder eerst in te gaan op het verschil tussen 'adaptie' en 'adoptie'. 'Dat duo speelt een rol bij elk groot ICT-vraagstuk en verdeelt de wereld in tweeën. De ene helft adapteert technologie aan wat ze al doet. Dat is mijn generatie, die technologie heeft zien aankomen. Voordat we dit fenomeen omarmen, willen we eerst weten of het te vertrouwen is. Dan willen we het begrijpen. Daarna volgt de vraag of het gewenst is. En pas dan belanden we in de gebruiksmodus. De andere helft adopteert technologie. Dit zijn de mensen die, bij wijze van spreken, met een iPhone uit de baarmoeder komen. Voor hen geen 'vertrouw ik het?' of 'snap ik het?', maar zien en gebruiken. Een fundamenteel verschil.'

Brug

Om het verschil tussen 'adoptie' en 'adaptie' te benadrukken geeft Beck een voorbeeld. 'Ergens staat een houten brug. Maar ineens is er iets nieuws: ijzer. De adaptiegeneratie besluit, na lang dralen, het ijzer toch te omarmen. En bouwt precies dezelfde brug op dezelfde locatie. Maar dan van ijzer. De adoptiegeneratie bouwt een compleet andere brug. Of zelfs geen brug. Misschien leent het nieuwe materiaal zich wel

voor andere oplossingen. Een tunnel bijvoorbeeld. Twee visies, twee totaal andere benaderingen. Dat verschil kunnen we niet ontkennen. Sterker nog: we moeten manieren vinden om van adapteren naar adopteren te kunnen gaan. Anders hebben we feitelijk weinig aan technologie. Bovendien moeten we rekening houden met meerdere scenario's. Scenarioplanning dus, waarbij we in hoge mate de ICT-mogelijkheden adopteren, in plaats van adapteren.'

Macht en grenzen

Vervolgens pakt Beck er een ouderwetse flip-over bij. In een mum van tijd staat een schema met twee assen en vier kwadranten op papier. 'Er kleven twee onzekerheden aan technologie die in grote mate de toekomst bepalen. Allereerst: wie heeft straks de macht in handen? Oftewel: *top down* versus *bottom up*. We leven in een hiërarchische wereld. Maar technologie geeft iedereen macht. De tweede onzekerheid: zijn er straks nog grenzen? Internet is tijden plaatsonafhankelijk. Iedereen kan grensoverschrijdend bezig zijn. Maar als je naar het onderwijs kijkt, stelt de overheid grenzen. Terwijl je tegenwoordig ook 24/7 online cursussen kunt volgen. Dat brengt ons vier mogelijke scenario's voor het onderwijs.'

Vier smaken

Beck vervolgt: 'Bij het eerste extreme scenario is sprake van een *top down* organisatie, in een gesloten context. In dit scenario bepaalt de overheid wat scholing is, welke normen eraan hangen, welke eisen et cetera. Dit noem ik "National Scholing". Het tweede scenario is *top down*, maar in een open context. In deze extreme variant is het bedrijfsleven de enige die in staat zou kunnen zijn om in scholing te voorzien. Een bedrijf komt dan als een Amerikaanse sportcoach bij je aan de deur om je talentvolle kind te ronselen: ik ga ervoor zorgen dat jij straks goud gaat verdienen in mijn bedrijf. Dit noem ik 'Corporate Scholing'. De derde variant is *bottom up* en grenzeloos: just in time knowledge. Alle informatie

Streven naar het 'I'm in control'-gevoel

is overal en altijd toegankelijk. Je kijkt wat je nodig hebt om je doelen te bereiken en pakt de ene dag een lesje in China om daarna twee weken een online cursus te volgen in Australië. Een organische leerontwikkeling, waarbij je niet naar school gaat en eventueel hulp krijgt van een life long coach. Het laatste scenario is *bottom up*, maar in een gesloten wereld. Je onttrekt je uit de samenleving, stoot de aangeboden mogelijkheden af en leert in streng isolement. Dit zie je veel in de VS, waar ouders geen vertrouwen hebben in het onderwijs en hun kind zelf lesgeven: 'Home Scholing'. Er zijn dus vier mogelijke smaken. Die alle al bestaan. Het is alleen de vraag welke de overhand gaat krijgen.'

Voorlezen

Die vraag is niet te beantwoorden. Wel is duidelijk dat technologie de discussie over hoe het onderwijs beter kan op scherp stelt. 'De tijd dat de leraar de scepter zwaaid in zijn eigen koninkrijk is voorbij. We leven in een netwerksamenleving. Waarin ieder individu zelf in control is en verantwoordelijk is voor de eigen leerontwikkeling: ik leer hier voor mezelf. De taak van het onderwijs is om die eigen ontwikkeling te prikkelen, ongeacht of dit op een fysieke school gebeurt, in

een bedrijf of thuis. Daarbij mag een leraar bepalen "wat" een leerling moet leren. Maar het "hoe" is aan de leerling. Bied dus een lesmodule aan in meerdere smaken. Zodat deze zijn eigen palet kan samenstellen: een beetje tekst, wat film, wat geluid et cetera. Gepersonaliseerd leren. Ik zie op scholen weliswaar een verschuiving van papier naar digitaal, maar dat is duidelijk een vorm van adapteren. Krijg je hetzelfde boek, maar dan als pdf. Dat werkt niet. En dan heb ik het nog niet eens over de vorm waarin ik het gebruik. Daarbij moeten we beslist verder denken dan de laptop. Ik was laatst in het Microsoft Home of the Future in de VS. Moesten we gaan zitten, terwijl onze gids een groot verhalenboek tevoorschijn haalde. Ging hij voorlezen! "It was a dark night." Werd die ruimte compleet donker. "But it was a full moon." Ineens een streep met licht! Fantastisch. Moet je voorstellen dat je een ruimte binnen loopt en die hele ruimte is een pc! Wat dat voor het onderwijs betekent! En dat terwijl voor sommige scholen zo'n simpel mobieltje al een stap te ver is...'

Gaming

Beck gunt nog meer blikken in de toekomst. 'Als je het "I'm in control"-gevoel verder doortrekt,

kom je al gauw bij gamen uit. Daar heb je echt een controller in handen. Je wordt, al spelend, door het geluid en grafische vormgeving echt het spel ingezogen. Moet je je eens indenken dat dit je les is. Samen met je medeleerlingen, want multiplayer is het leukst, werk je aan opdrachten en kom je steeds een level verder. Je docent staat aan de zijlijn, beoordeelt en geeft advies. Geloof maar dat er dan veel meer leerlingen op en top gemotiveerd zijn.'

'Maar dan zijn we er nog niet. Je kunt bijvoorbeeld ook iets aan de context doen. Het gebouw van de school bijvoorbeeld. Dat moet inspireren, prikkelen. Een beroep doen op de gretigheid om te leren. Zorgen we dan ook nog voor een verbeterde cohesie – de functie van het systeem op verschillende verbindings- en overdrachtsmomenten – dan hebben we, met technologie als middel, aan alle zes aspecten die ik in het begin noemde iets veranderd: leerling, leraar, les, content, context en cohesie. Genoeg mogelijkheden om meer mensen hogerop te krijgen. Laat die toekomst maar komen!'

Wil je nog meer blikken in de mogelijke toekomst van het onderwijs? Tekenen dan in voor de lezing van Eduard Beck op CompetentCity.

'Elke mbo-opleiding een leraar Nederlands!'

Onvoldoende kunnen schrijven, lezen en rekenen. Een probleem dat de overheid met de zogeheten 'referentieniveaus' gaat bestrijden. Het voorstel komt uit de koker van de Expertcommissie Taal en Rekenen. De voorzitter van deze commissie – Heim Meijerink – is keynotespeaker op CompetentCity 2010.

Het rapport *Over de grenzen met taal en rekenen* stamt alweer uit 2008 en wordt gezien als een 'markant omslagpunt in de geschiedenis van ons onderwijsbeleid'. In het rapport constateert de Expertcommissie Taal en Rekenen dat jongeren die momenteel het beroepsonderwijs binnenstromen veel moeite hebben met lezen, spellen en rekenen. In hun schoolloopbaan zitten enkele

Gezien het huidige peil van taal en rekenen trekken we hier de grens

lastige 'drempels' bij de overgangen tussen basisonderwijs, vmbo, mbo, havo, vwo, hbo en universiteit. Haal je die drempels weg, dan vergroot je de kans op een optimale loopbaan. De commissie pleit dan ook voor voorgeschreven tussenniveaus voor taal en rekenen tijdens de hele schoolcarrière. Een advies dat leidde tot het wetsvoorstel 'Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen' en een voorstel voor centrale examens op basis van de referentieniveaus. Daarmee komt een einde aan de grote vrijheid die scholen nu nog hebben om leerlingen naar eigen inzicht voor te bereiden op de overgangen en examens.

Grens

'Het "daar gaan wij zelf over" is een principekwestie in het onderwijs', stelt Heim Meijerink. 'In ons land heerst vooral de gedachte dat de overheid bepaalt wat de leerlingen moeten leren en de onderwijsinstellingen hoe. Maar gezien het huidige peil van taal en rekenen trekken we hier de grens. De overheid moet met voorschriften komen. Opmerkelijk daarbij is dat hoe dichter je bij de werkvloer komt, hoe positiever de reacties op de referentieniveaus. Voor veel leraren zijn enige zekerheid en vastigheid over de leerdoelen beslist prettig. Verder van de werkvloer wordt die noodzaak minder gevoeld en ziet men vooral een beperking van de vrijheid om het zelf voor elkaar te boksen.'

Ketenverantwoordelijkheid

Er waren met name opmerkingen op detailniveau. Het onderwijsveld is vooral blij dat er een structurele oplossing komt voor een probleem dat iedereen onderkent. 'Achterstanden doen zich al halverwege de basisschool voor', vertelt Meijerink. 'Het gaat daarbij om een aanzienlijke groep die drempelloos doorstroomt, zonder de voor een bepaald niveau geldende basale vaardigheden te beheersen. Het is een risicogroep: uitval dreigt. Ik beweer niet

dat dit gebrek aan basisvaardigheden de enige of belangrijkste overweging voor de uitvalproblematiek is. Maar het speelt wel een rol. Daar is geen twijfel over. En dus moet het gehele onderwijs aan de bak om het probleem op te lossen. Het is een ketenverantwoordelijkheid. Als elke schakel verantwoordelijkheid neemt en zorgt voor afstemming met de overige schakels, krijg je resultaat in de gehele keten.'

Taalles

Dat resultaat over de volle breedte is pas minimaal over tien jaar te verwachten. Meijerink: 'De implementatie van de referentieniveaus verloopt gefaseerd en is pas in 2014 afgerond. Als er tegen die tijd ook

Basale vaardigheden moet je oefenen, oefenen en oefenen'

geschikt les- en toetsingsmateriaal is, zijn we een heel eind. Maar dit vergt ook een fikse investering van het onderwijs zelf. De invoering van de referentieniveaus en de centrale examens hebben enorme gevolgen voor de inrichting, zeker in het mbo. Het aanleren van de basale vaardigheden vergt gerichte, afzonderlijke lessen. Die moet je eindeloos oefenen, oefenen en oefenen. Daar zijn gewoon vaklessen voor nodig, in ieder geval voor taal. Of dat voor rekenen in de volle breedte nodig is, kan ik niet beoordelen. Ik kan me voorstellen dat bij sommige beroepsopleidingen het rekenen zo vanzelfsprekend geïntegreerd is, dat er geen aparte les-

sen nodig zijn. Maar voor taal durf ik te stellen dat het voor de volle breedte noodzakelijk is om daar een behoorlijk aantal gerichte lessen per week aan te besteden. Als een mbo-opleiding geen leraar Nederlands in dienst heeft, is er iets niet in orde.'

Korte termijn

De referentieniveaus bieden soelaas voor de lange termijn. Maar wat hebben de jongeren die nu naar school gaan hieraan? 'Er lopen diverse experimenten en pilots die zich richten op de korte termijn. Die zijn veelbelovend. Binnen een, twee jaar is toch vrij veel te bereiken. Bij rekenen is dat eigenlijk vrij logisch, want dat kun je op elke leeftijd behoorlijk goed leren. Met taal ligt dat ingewikkelder, omdat dit samenhangt met de fase van taalverwerving die vooral in de prille kindertijd plaatsvindt. Als je op jonge leeftijd die taalverwervingsfase hebt overgeslagen, bijvoorbeeld omdat je anderstalig bent opgevoed, mis je echt een basis. Maar met gerichte inspanning, veel lessuren en goed lesmateriaal kun je ook als zestienjarige een grote stap voorwaarts maken. Ook dit vergt een fikse investering van de scholen: extra tijd, inspanning en geld. Ook hier geldt dat de gehele keten verantwoordelijk is.'

Op CompetentCity geeft Heim Meijerink een presentatie over taal en rekenen in het mbo, de urgentie van de referentieniveaus, de verhouding tussen deze niveaus en het competentiegericht onderwijs en de stand van zaken van de experimenten en pilots.

CompetentCity 2010: De school als kennisonderneming

Op maandag 4 oktober vindt in De Reehorst in Ede voor de vierde keer CompetentCity plaats. Het evenement waar mensen met een hart voor het mbo elkaar ontmoeten. Motto van dit jaar is 'de school als kennisonderneming'. In het programma is dan ook volop aandacht voor verdieping en inspiratie. Zo verzorgt Ben Tiggelaar - autoriteit op het gebied van leiderschap, verandering en menselijk gedrag - een lezing. Hij zal docenten uitdagen de ruimte te nemen om veranderingen door te voeren.

Keynotespeakers

Na de opening is er een ronde met sprekers uit de wetenschap en het bedrijfsleven. Zij laten ieder vanuit hun eigen expertise hun licht schijnen op het middelbaar beroepsonderwijs. Elders op deze pagina vind je al interviews met sprekers Eduard Beck (Microsoft) en Heim Meijerink (voorzitter Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen). De andere sprekers zijn Jelle Jolles (VU Amsterdam), Lidewey van der Sluis (Nyenrode Universiteit), Nicolette Wuring (directeur Customer Management Services) en Ger Hofstede (director Executive Master Programs van het IBO).

Presentaties

Scholen, kenniscentra en het bedrijfsleven kunnen tot 10 mei 2010 hun presentaties voor CompetentCity aanmelden. Geen formulier ontvangen en toch een goed voorbeeld om te presenteren? Kijk dan op competentcity.nl voor het formulier.

Inschrijven?

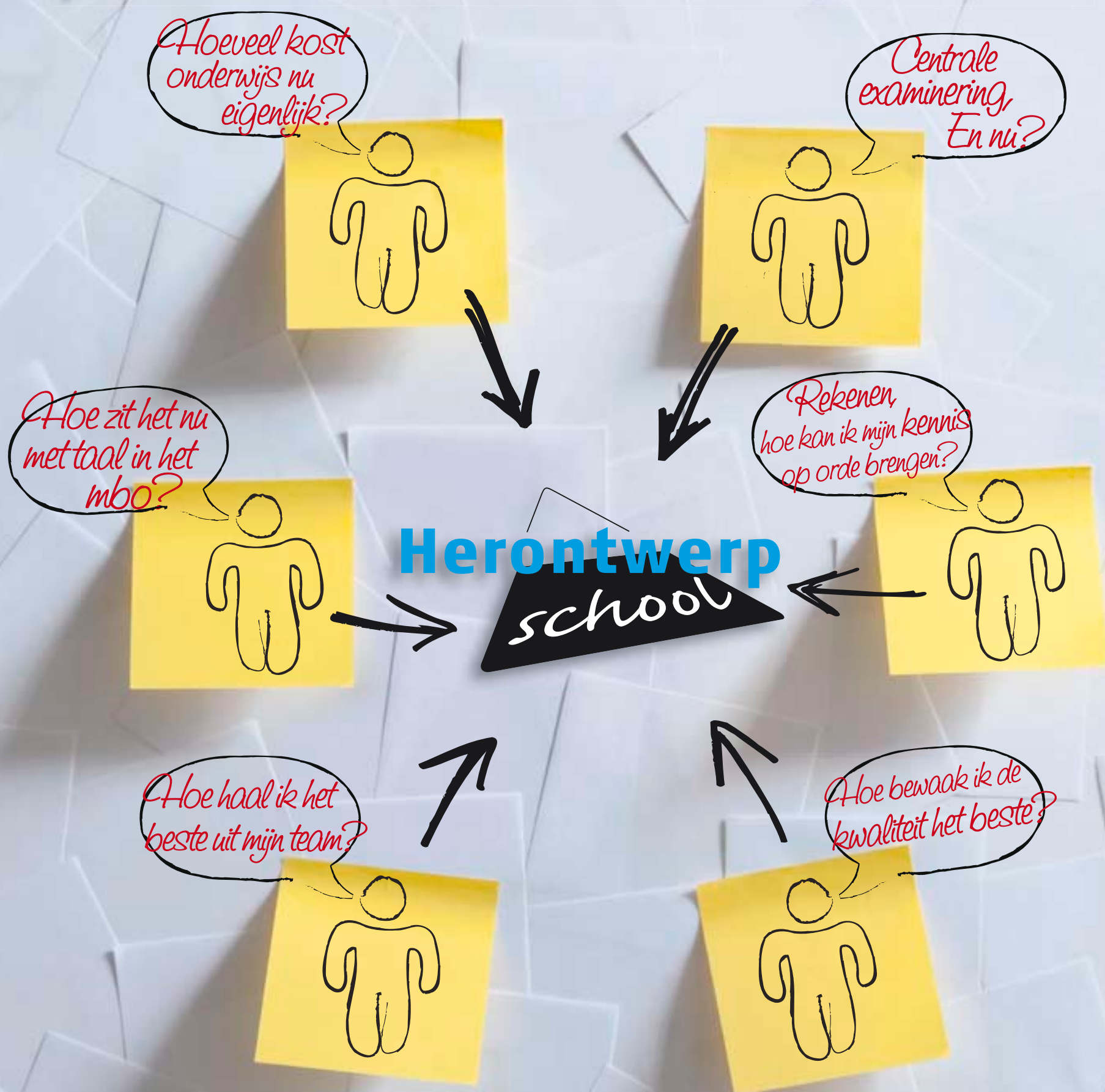
Geïnteresseerd om CompetentCity 2010 bij te wonen? Vanaf medio mei 2010 kun je je inschrijven op www.competentcity.nl.

Heim Meijerink

GEZOCHT

professionals die ^{weer}naar school willen

Kijk voor workshops en trainingen

op het gebied van Professionalisering, Inhoud of Bedrijfsvoering op

www.herontwerpschool.nl of bel: 0318 - 64 85 60